

Maarit Lähteenmäki

ULOSOTTOVELALLISEN PROFILOINTI
– CASE LOIMAA

Liiketalouden koulutusohjelma
Yritysjuridiikan suuntautumisvaihtoehto
2011

ULOSOTTOVELALLISEN PROFILOINTI – CASE LOIMAA

Lähteenmäki, Maarit
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Marraskuu 2011
Ohjaaja: Lehtonen, Suvi
Sivumäärä: 65
Liitteitä: 0

Asiasanat: perintä, pikalainat, ulosotto, velallinen, velkaantuminen

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, pystytäänkö ulosottovelallisten ominaisuuksista löytämään yhtäläisyyksiä niin paljon, että pystyttäisiin luomaan ulosottovelallisen profiili. Tutkittavana kohteena tässä opinnäytetyössä oli ulosottovelallisia olevat yksityishenkilöt Loimaan alueella, joilla oli ulosotossa avoimia asioita aineiston keruupäivänä 30.6.2011.

Velallisista kerättiin tiedot iästä, sukupuolesta, siviilisäädystä, lapsien määrästä, yleisestä elämäntilanteesta, velallisena oloajasta, velkojen määrästä sekä velkojen pääasiallisesta tyypistä. Saadut tulokset analysoitiin Statistica-ohjelmalla. Ominaisuuksia tutkittiin sekä yksinään että ristiintaulukointina verraten eri ominaisuuksia keskenään, jotta pystyttäisiin tutkimaan erot ja yhtäläisyydet mahdollisimman tarkasti. Tämän raportin tulokset-osuudesta löytyvät analyysin tuloksena syntyneet taulukot sekä niitä selventävät grafiikat.

Jotta tutkimuksen taustoja pystytään selventämään, tämän raportin teoriaosuudessa kerrotaan velkaantumistilanteesta Suomessa sekä selvennetään paljon julkisuuttakin saaneiden pikavippien maailmaa. Lisäksi käydään läpi velan syntyminen erääntymisestä erilaisiin perintäkeinoihin ja lopuksi vielä kerrotaan pääpiirteissään ulosoton yleisimmin käytössä olevista menetelmistä velan kuittaamiseksi, eli toistuvaistulon ulosmittauksesta sekä huutokaupasta ja vapaasta myynnistä. Tämän selvityksen perusteella pyritään antamaan lukijalle käsitys velkaantumisen nykytilanteesta, velan koko elinkaaresta erääntymisestä ulosottoon sekä antamaan käsitys, millä eri tavoin velkaa voidaan vielä ulosotossakin hoitaa. Näiden tietojen valossa toivotaan lukijan voivan käsitellä tutkimuksessa saatuja tietoja monipuolisemmin ja antaa välineitä ymmärtää perintää kokonaisvaltaisemmin.

Tutkimuksessa nousi esille yksittäisiä velallisen ominaisuuksia melko selkeästi. Sen sijaan ristiintaulukoimalla eli tutkimalla eri ominaisuuksien vaikutusta toisiinsa ei saatu merkittävästi poikkeavia tuloksia, joten tästä voidaan päätellä että ominaisuuksilla ei ole suurta vaikutusta keskenään.

Tutkimuksen perusteella tyypillinen loimaalainen ulosottovelallinen on 31–50-vuotias mies, joka on naimisissa ja jolla on lapsia. Hän on todennäköisesti työssäkäyvä tai vaihtoehtoisesti ei ole selvityksissä antanut/halunnut antaa tarkkoja tietoja elämäntilanteestaan. Hän on ollut ulosoton asiakkaana yli viisi vuotta, velkoja hänellä on yhteensä alle 5 000 euroa ja ne ovat pääasiassa yksityisoikeudellisia maksuja.

FORECLOSURE DEBTOR'S PROFILE – CASE LOIMAA

Lähteenmäki, Maarit
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
November 2011
Supervisor: Lehtonen, Suvi
Number of pages: 65
Appendices: 0

Matter word: debt collection, fast loans, foreclosure, debtor, incurring a debt

The purpose of this thesis was to study whether similarities can be found in foreclosure debtors' features and whether the similarities are so great that a foreclosure debtor's profile could be established. This thesis studied foreclosure debtors (private persons) in Loimaa area who had open debts in foreclosure at the time the material was collected (30.6.2011).

The collected foreclosure debtors' features included age, sex, marital status, the amount of children, life situation, the period of how long they have been debtors and the amount and type of debts. The results were analyzed with the Statistica program. The features were studied both individually and using cross tabulation by comparing different features with each other, so that differences and similarities could be studied as precisely as possible. The results part in this report shows the charts and their clarifying graphics, produced by the analysis.

To clarify the backgrounds of this study, the theory part in this thesis explains Finland's situation regarding incurring debts and fast loans which have had quite a lot of publicity nowadays. It also explains the life cycle of debts from the beginning to different kinds of collecting methods. In the end, different and most likely used foreclosure methods, such as the foreclosure of continual income, auction and free selling are discussed. These explanations are aimed at providing the reader with a view of the status of incurring debts, the possibilities there are to do debt collection and what kind of actions can be executed regarding foreclosure when collecting debts. With this perspective, hopefully the reader will be able to process the information provided in this study in a more versatile manner and understand debt collection better overall.

Individual features rose up quite clearly in this study. Instead, crosstabulation (comparing different features with each other) did not give significantly divergent results, so a conclusion can be drawn that different features do not have much influence on each other.

Based on this study, a typical foreclosure debtor in Loimaa is 31 to 50 years old, male, he is married and has children. Most likely, he has a job or, alternatively, he did not want to give specific information about his life situation. He has been a foreclosure debtor for more than five years, he has debts less than 5 000 euros and the debts are mainly private legal payments.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KATSAUS VELKAANTUMISEEN	8
	2.1 Velkaantumistilanteen kehitys Suomessa.....	8
	2.2 Pikavipit ilmiönä.....	10
3	VELAN ELINKAARI ERÄÄNTYMISESTÄ ULOSOTTOON.....	12
	3.1 Mitä velka ja erääntyminen tarkoittavat?.....	13
	3.2 Vapaaehtoinen perintä	15
	3.3 Oikeudellinen perintä.....	18
4	ULOSOTON YLEISIMMÄT PERINTÄKEINOT.....	22
	4.1 Toistuvaistulon ulosmittaus	23
	4.2 Huutokauppa ja vapaa myynti	26
5	CASE LOIMAA – TAUSTAA	31
6	TULOKSET	34
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO	62
	LÄHTEET	65

1 JOHDANTO

Nykypäivänä ihmiset velkaantuvat yhä helpommin ja pahemmin. Viime aikoina on uutisoitu velkaantumisen huolestuttavasta lisääntymisestä ja yhä useampien sekä usein myös yhä nuorempien ihmisten ajautumisesta velkakierteeseen. Suhtautuminen velvoitteiden hoitamiseen vaikuttaa muuttuvan vuosi vuodelta yhä välinpitämättömämpään suuntaan ja ongelmanratkaisukyky ainakin velkaantumisen suhteen tuntuu olevan kadoksissa. Luotoilla yritetään kattaa jopa peruselinkustannuksia ja velkoja maksetaan ottamalla uusia velkoja. Samaan aikaan pikavippi- ja kulutusluottoyritykset mainostavat yhä enemmän ja yhä kalliimpia luottoja, joiden saanti on liiankin helppoa näennäisistä rajoituksista huolimatta ja joihin ainakin nuoret tarttuvat turhankin helposti.

Ulosotossa työskentelevänä pikavippien vaikutus ihmisten velkaantumiseen sekä yhä nuorempien ihmisten velallisiksi tuleminen on ollut helposti havaittavissa ja tästä syntyikin ajatus lähteä tutkimaan, onko ulosottoon ajautuvilla ihmisillä yhdistäviä tekijöitä ja millaisia velkataakkoja he mukanaan kantavat.

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin ulosottovelallisen profiilia. Siinä selvitettiin ikä, sukupuoli, siviilisäätty, lapsitilanne, elämäntilanne, velkojen määrä, velallisena oloaika sekä velkojen pääasiallinen tyyppi. Tutkimus suoritettiin Loimaan alueella asuville henkilöille, joilla oli ulosotossa avoimena olevia asioita aineiston keruupäivänä 30.6.2011. Tutkimus suoritettiin kokonaistutkimuksena, jossa kaikkien velallisten tiedot tutkittiin. Heitä oli yhteensä 871 kappaletta. Tulosten analysoinnilla pyrittiin vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- Millainen on Loimaalla asuva ulosoton asiakas; minkä ikäisiä he ovat, ovatko he miehiä vai naisia, millainen on heidän elämäntilanteensa (naimaton/naimisissa/eronnut, lapsia/lapseton, opiskelija/työssä/työtön)?
- Miten suuria heidän velkansa ovat keskimäärin?

- Miten pitkään he ovat olleet ulosoton asiakkaina; onko ulosoton asiakkailla havaittavissa velkakierteeseen joutuminen?
- Minkä tyyppisiä heidän velkansa pääasiassa ovat?
- Löytyykö näiden ominaisuuksien perusteella yhtäläisyyksiä?

Tutkimuksen aineisto kerättiin ulosoton käytössä olevasta Uljas-järjestelmästä sekä väestötietorekisteristä. Analyysit tehtiin Statistica-ohjelmalla. Tutkimukseen käytettiin kvantitatiivista, tilastollista tutkimusmenetelmää, sillä tutkittiin selkeästi mitattavissa olevia asioita. Kvantitatiivinen menetelmä oli sopivin myös siksi, että käsiteltiin suuria määriä tietoja ja tarkoituksena oli etsiä syy-seuraussuhteita eri muuttujien välillä.

Tutkimuksen taustaksi teoriaosassa selvitetään velkaantumistilanteen kehittymistä velan synnystä ulosottoon asti. Ensin perehdytään velkaantumistilanteeseen tämän hetken Suomessa sekä selvitetään pikavippien taustoja, jotta syntyy käsitys velkaantumisongelman suuruudesta. Tämän jälkeen käsitellään velkaa ja sen erääntymistä. Miten velka syntyy, miten se erääntyy ja mitä toimenpiteitä voidaan suorittaa velan perimiseksi ennen velan ulosottoon toimittamista. Viimeiseksi tutkitaan ulosoton yleisimpiä keinoja velkojen suorittamiseksi eli toistuvaistulon ulosmittausta sekä huutokauppaa ja vapaata myyntiä. Tämän kappaleen tarkoituksena on valottaa tilannetta, mitä toimenpiteitä yleisimmin velallisiin kohdistetaan, jotta velat saadaan maksuun. Tällä taustaselvityksellä pyritään saamaan lukijalle käsitys siitä kokonaisuudesta, mitä eri vaiheita velka käy läpi, ennen kuin viimeisenä vaihtoehtona se toimitetaan ulosottoon. Lisäksi tavoitteena on saada lukijalle käsitys, mitä eri vaihtoehtoja velkojen suorittamiseksi on ja verrata sitä tutkimustuloksiin. Selvitys on toteutettu velkojan näkökulmasta, jotta lukijalle muodostuu käsitys niistä edellytyksistä ja vaatimuksista, joita velan perintä vaatii. Lähes jokaisella on kokemusta velallisena olostista, mutta velkojan näkökulmasta tarkasteltuna pystyy laajentamaan käsitystään velkojen moniulotteisuudesta.

Teoria-aineisto kerättiin alan kirjallisuudesta, eri laeista sekä internet-lähteistä. Työssä on pyritty käyttämään lähdeaineistona mahdollisimman tuoretta tietoa, jotta sen perusteella pystytään muodostamaan käsitys nykytilanteesta mahdollisimman tarkasti. Myös menettelyohjeiden ajantasaisuuden varmistaminen on tärkeää.

Tämän työn on tarkoitus antaa uudenlaista lisätietoa perintätehtäviä suorittaville. Työn toivotaan herättävän ajatuksia siitä, voisivatko perintää suorittavat henkilöt tunnistaa asiakkaissaan hälyttäviä piirteitä tämän tutkimuksen perusteella. Jos niitä havaitaan, velallisia voisi pyrkiä auttamaan ja neuvomaan, mitä keinoja heillä on käytettävissään, jotta oma velkaantumisen saataisiin pysäytettyä tai edes hidastumaan. Tätä tutkimusta voisi hyödyntää ulosoton lisäksi myös esim. perintätoimistoissa ja velkaneuvonnassa.

Velallisen profiloinnin uskon olevan myös käyttökelpoinen työkalu työpaikallani. Profiloinnin avulla perintää hoitavat ulosottomiehet saavat paremman käsityksen asiakkaistaan olevista velallisista ja sitä kautta he voivat valita yksityiskohtaisemmin erilaiset perintäkeinot tehokkaamman perintätuloksen saavuttamiseksi. Lisäksi he pystyvät myös valitsemaan tarkemmin menettelytapansa (esim. asiakaspalvelussa jne. kontakteissa) eri asiakkaiden kanssa, jotta myös tärkeänä osa-alueena oleva asiakasystävällisempi lähestymistapa näihin elämän varjopuoliin kuuluvien asioiden kanssa voidaan varmistaa. Nämä ovat tärkeitä asioita, sillä kuten missä tahansa muullakin alalla, myös ulosotolle asetetaan vuosittaiset kasvu- ja tehostumistavoitteet, joihin tulisi yltää.

Lisäksi voisin ajatella tutkimuksen toimivan apuvälineenä ulosottoimen kehittämisessä tulevaisuudessa. Nykyisellään asiakkaat jaetaan eri ulosottomiesten vastuulle sukunimen sekä asuinpaikkakunnan perusteella ja tämä jaottelutapa voi olla tarkemmin tutkittuna epäoikeudenmukainen, kun esimerkiksi Koskiset, Niemiset ja Virtaset saattavat osua yhden ulosottomiehen hoidettavaksi. Kun velallisten profiilia on tutkittu tarkemmin, voisi sen kuvitella toimivan apuvälineenä mietittäessä asiakkaidenjakotavan uudistamista esimerkiksi velkamääriin perustuen.

2 KATSAUS VELKAANTUMISEEN

Tie ulosottovelalliseksi lähtee useimmiten velkaantumisesta, etenkin ylivelkaantumisesta. Kun huolimattomuus ja välinpitämättömyys yhdistetään yksityiselämän ongelmiin ja vastoinkäymisiin, on lopputuloksena useimmiten velkakierre. Tämän myötä myös ulosotto on taho jonka kanssa joudutaan tekemisiin. Tässä kappaleessa on tarkoitus valottaa velkaantumisen tilannetta tämän päivän Suomessa sekä perehtyä hieman tarkemmin melko uuteen, mutta sitäkin aggressiivisempaan velkaantumisen muotoon, ilmiöön nimeltä pikavipit.

2.1 Velkaantumistilanteen kehitys Suomessa

Samaan aikaan kun Euroopan taloustilanne vaihtelee kriittisestä tilanteesta toiseen, ovat taloudelliset suuntaviivat olleet myös Suomessa negatiivissävytteisiä jo muutamia vuosia. Talousuutisten otsikot kertovat karua totuutta siitä, että ihmisten velvollisuuden- ja ehkä myös todellisuudentajun katoamisen seurauksena kulutusluottoja¹ otetaan yhä kiihtyvässä tahdissa, asuntoluotot ovat hetki hetkeltä suurempia ja maksuhäiriömerkinnät kiihtyvässä tahdissa yhä yleisempiä.

Tilastotietojen tarkempi tutkiskelu vahvistaa mielikuvaa synkistyvästä tilanteesta. Vuonna 2009 suomalaisten kotitalouksien velkaantumisaste² oli 113 % ja lainaa heillä oli yhteensä n. 98 miljardia. Tämän vuoden ensimmäisen neljänneksen lopulla lainasumma on kohonnut jo 105 miljardiin euroon ja suunta on yhä ylöspäin. Kaikista luotoista 80 miljardia (76 %) ovat asunto- sekä vapaa-ajanasuntoluottoja. Kulutusluottojen osuus kannasta on reilut 13 miljardia euroa (13 %). (Suomen Tilastokeskus 2011.)

¹ Vakuudeton, lyhytaikainen laina.

² Velkojen määrä suhteessa tuloihin.

Suomen Pankin pääjohtaja Erkki Liikanen on seminaarissa todennut suomalaisten velkataakan olevan nyt samalla tasolla kuin 1990-luvun laman aikana. Tuon ajanjakson olosuhteet ovat varmasti monilla vielä tuoreessa muistissa, mutta talousasiantuntijoiden mielestä tilanne ei kuitenkaan ole yhtä hälyttävä kuin tuolloin. Tämän päivän tilanteen pelastajina ovat matalampi korkotaso sekä pidentyneet laina-ajat. Toisaalta nämä tekijät eivät ole pelkästään myönteisiä, sillä juuri näiden tekijöiden avustuksella erityisesti asuntolainojen huima kehitys negatiiviseen suuntaan on tullut mahdolliseksi. (Taloussanomien www-sivut 2009.)

Taloussiantuntijoiden mukaan tärkeimmät kehitystekijät huimille asuntolainakannoille ovat olleet pitkään alhaalla pysytelleet korot, lähes poikkeuksetta myönnetyt pitkät laina-ajat ja omarahoitusvaatimusten eli ns. pesämunan puuttuminen. Nämä tekijät ovat saaneet asunnonhankkijoiden realiteetit sekaisin ja kannustaneet hankkimaan isoja ja/tai arvokkaita asuntoja usein jo ensiasunnoiksi. Työuraansa aloittellevalle voikin tulla yllätyksenä isot lyhennyserät sekä se, miten paljon korkotason pienetkin muutokset heijastuvat isoon lainasummaan. Puhumattakaan ongelmista siinä vaiheessa, jos työttömyys, työkyvyttömyys tai muut yllättävät tekijät uhkaavat. Toisaalta asialla on myös valoisa puoli. Se on avannut mahdollisuuksien ovet yhä useammille omasta asunnosta haaveilevalle ja esimerkiksi juuri laina-aikaa säättämällä saadaan kotitalouksille pelivaraa myös arjen pyörittämiseen, kun rahaa jää lainan hoitamisen jälkeenkin mukavasti muuhun elämiseen. (Asuntolaina –www-sivut; Taloussanomien www-sivut 2011.)

Suurimmaksi kompastuskiveksi näyttää suomalaisilla muodostuvan siis ahneus asuntolainojen suhteen. Kun tarkastellaan kahden viime vuoden aikana otettuja asuntolainoja, niiden keskimääräinen koko oli noin 108 500 euroa. Yli puolet otetuista lainoista oli yli 100 000 euron suuruisia ja neljäsosa yli 150 000 euroa. Myös pitkien laina-aikojen tarjonta käy selväksi: keskimääräinen laina-aika kahden viime vuoden lainoissa on ollut 17,8 vuotta. Tyypillisimmillään laina-ajaksi on sovittu 20 tai 25 vuotta. (Talouselämän www-sivut; Taloussanomien www-sivut 2011.)

Haastatteluissa käy ilmi, että useat talouselämän asiantuntijat ovat huolissaan tilanteen kehittymisestä tulevaisuudessa, vaikka monet vielä vakuuttavat, että tilanne ei ole huolestuttava. Huoli on ymmärrettävää, sillä tilastojen valossa huolestuttavan

velkaantuneita ovat kotitaloudet, joilla on velkaa yli kolme kertaa käytettävissä olevien vuositulojen verran. Vuoden 2009 lopussa 17 % velkaantuneista ja 10 % kaikista kotitalouksista olivat ylittäneet huolestuttavan velkaantumisen rajan. Heidän keskimääräinen velkataakkansa oli 181 000 euroa. Tilanteen kehittyminen on ollut nopeaa ja voimakasta: samat luvut vuodelta 2002 ovat 8 % velkaantuneista ja 4 % kaikista kotitalouksista. (MTV3.fi talous –www-sivut; Talouselämän www-sivut.)

Asiantuntijoiden vakiovastaukseksi tuntuukin muodostuvan lause, jossa he kehottavat kansaa suitsimaan velkataakkansa, jotta kyky taloudellisista ongelmista selviämiseen olisi tallessa, jos niitä joudutaan kohtaamaan. EU:n talousrintamalta viime aikoina jatkuvasti tulleiden murheellisten uutisten valossa on helppo yhtyä talousasiantuntijoiden huoleen; ongelmat ovat arkipäivää ja on vain ajan kysymys, milloin ne koskettavat konkreettisesti meitä jokaista.

2.2 Pikavipit ilmiönä

Vaikka kulutusluottojen osuus suomalaisten luottokannasta on ainakin toistaiseksi kohtuullisen pieni, on se sitäkin aggressiivisemmin kehittynyt viime vuosien aikana, erityisesti pikavippien³ saralla. Ensimmäiset pikavipit otettiin käyttöön Suomessa vuonna 2005 ja tähän päivään asti niiden kysyntä ja tarjonta on ollut jatkuvassa noususuhdanteessa. Aluksi pikavippiala oli hyvin niukasti säänneltyä ja tästä porsaanreistä monet yritykset ottivat kaiken irti; markkinointi oli mitä kirjavinta ja ehdot useimmiten koronkiskontaa⁴ muistuttavia. Vuoden 2010 lopulla tähän saatiin vihdoinkin parannus, kun pikavippiyrityksille määrättiin rekisteröitymispakko luotonantajarekisteriin. Toinen parannusyritys tuli jo aiemmin vuonna 2009, kun yrityksiltä kiellettiin luottojen myöntäminen yöaikaan. Molemmat parannukset tulivat tarpeeseen, mutta eivät olleet riittävän tehokkaita. Alalta katosivat räikeimmin puutteelliset yritykset, joiden taustalla on mm. talousrikollisia, mutta puutteita alalla on yhä. Luottoja myönnetään ilman riittävää tunnistusta ja niiden kulut hipovat taivaita, muutamina

³ Pikavipit ovat lyhytaikaisia, vakuudettomia lainoja, joille ominaista on helppo saatavuus esim. tekstiviestin tai internethakemuksen välityksellä.

⁴ Rikoslaki 2:6 §: kiskonnasta voidaan syyttää jos hankkii taloudellista etua joka on selvästi epäsuhteessa annettuun vastikkeeseen.

epäkohtina mainittakoon. (Lainamarkkinat – www-sivut; Suomen Pienlainayhdistyksen www-sivut.)

Puutteista ja koronkiskonnankin piirteistä huolimatta pikavippiala elää kulta-aikaansa. Vuoden 2010 viimeisellä neljänneksellä pikavippejä myönnettiin yli 302 000 kappaletta, yhteissummaltaan lähes 65 miljoonaa euroa. Vuoden 2011 ensimmäisen neljänneksen tulos oli jo 321 000 kappaletta ja yhteensä n. 70 miljoonaa euroa. Rekisteröintipakosta huolimatta uusia pikavippiyrityksiä rekisteröitiin näiden vuosineljännesten välissä 8 kappaletta, jolloin vuoden 2011 maaliskuun lopussa rekisteröityjä yrityksiä oli jo 71 kappaletta. (Suomen Tilastokeskus 2011; Takuusäätiön www-sivut.)

Katsaus pikavippiyritysten tarjontaan paljastaa, ettei koronkiskonta-ajatus ole kaukaa haettu. Lainamarkkinat –sivusto on tehnyt vuonna 2010 laajan pikavippiselvityksen, jossa se keräsi kaikkien yritysten lainakulut sekä vuosikorot vertailuun. Isoimmat erot yrityksillä olivat 200 euron lainoissa, joissa kulut vaihtelivat 49 eurosta 182 euroon, kun kyseessä on sama laina-aika (1 kk). Näin ollen eroa kuluissa on huimat 133 euroa. Ehdottomat pohjalukemat tutkimuksessa saatiin erään yrityksen 50 euron pikavipistä, jonka todellinen vuosikorko⁵ kohosi huikeaan yli 3100 prosenttiin. Euroiksi muutettuna tämä tarkoittaa, että 50 euron vipistä joutuu maksamaan kuluja 30,60 euroa. Tutkimuksessa selvitettyjen todellisten vuosikorkojen haitari liikkui keskimäärin 250–500 prosentin välillä, kun lainasummat vaihtelivat 50 eurosta 500 euroon ja takaisinmaksuaika oli joko 14 tai 30 päivää. Paitsi korot, myös maksettavat kulut ovat korkealla. Tämän vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana otetuista pikavipeistä maksettiin erilaisina kuluina yhteensä melkein 18 miljoonaa euroa, joka tekee 25,4 % luottojen kokonaissummasta. (Lainamarkkinat – www-sivut 2010; Suomen Tilastokeskus 2011.)

Aiheesta tehdyt tutkimukset osoittavat, että pikavippien saanti on tehty liian helpoksi ja että niihin turvautuvat useimmiten heikommassa asemassa olevat henkilöt, kuten työttömät ja pienituloiset. Pikavipeillä saatetaan kattaa jopa peruselinkustannuksia ja

⁵ Todellisen vuosikoron laskennassa huomioidaan lainan määrän ja laina-ajan lisäksi myös lainan ottamiseen ja hoitamiseen liittyvät kulut.

hurjat kulut ja korot aiheuttavat usein kierteen, jossa velalla yritetään maksaa aiempia velkoja pois. Tämä kierre on vaikea katkaista ja maksuhäiriömerkinnöiltä⁶ ei voida välttyä. Maksuhäiriömerkintöjä on yhteensä yli 328 000 ihmisellä, joista 18 000 uutta henkilöä on saanut merkinnän viimeisen vuoden aikana. Kasvua on ollut siis yhteensä 5,7 %. Käräjäoikeudessa käsiteltävistä velkomisasiosta jo yli puolet (54,8 %) koskevat pikavippejä ja muita kulutusluottoja, joten negatiivinen vaikutus myös työllistävänä tekijänä on kiistaton. Velkomistuomioiden prosenttiluku on myös lähellä sitä todellisuutta, minkä tyyppisiä asioita myös ulosotossa käsitellään. (Asiakastiedon www-sivut 2011; Helsingin Sanomien www-sivut 2011.)

Näiden lukujen valossa on mielenkiintoista jatkossa seurata, miten päättäjät pyrkivät hallitsemaan tätä melko vallatonta luottokantaa. Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson on heittänyt ilmoille ajatuksen hintasääntelystä, jolla pikavippiyritysten kuluille pyritään saamaan katto ja ongelmat tätä kautta minimoiduksi. Suomen Pienlainayhdistyksen toiminnanjohtaja Kari Kuusisto haluaa hillitä alaa ensisijaisesti kottamalla yritykseen kohdistuvia kuluja. Hänen mielestään nykyisen 280 euron rekisteröintimaksun ja 500 euron vuosimaksun nostaminen tuhansiin euroihin hillitsisi alan toimijoita nykyistä paremmin. Niin tai näin, konkreettisia ja ehkä radikaalejakin toimia päättäjiltä vaaditaan, jotta pikavippiala ei jatka rehottamistaan. (Helsingin Sanomien www-sivut 2011.)

3 VELAN ELINKAARI ERÄÄNTYMISESTÄ ULOSOTTOON

Laiminlyöty velvoite on se tekijä, jonka vuoksi ihmiset joutuvat tekemisiin ulosoton kanssa. Useimmiten kysymyksessä on rahasaatavat, velat. Tässä kappaleessa tarkastellaan velkaa tarkemmin; miten velka syntyy, miten se erääntyy ja mitä erilaisia perintäkeinoja on käytettävissä. Lisäksi kiinnitetään huomiota muutamiin perinnässä tärkeisiin seikkoihin, kuten vanhentumisaikaan.

⁶ Maksuhäiriömerkintä merkitään luottotietorekisteriin ja sen voi saada mm. silloin, kun kulutusluoton maksu on myöhässä yli 60 päivää.

3.1 Mitä velka ja erääntyminen tarkoittavat?

Velan syntymiseen on monia eri vaihtoehtoja. Useimmiten se syntyy sopimussuhteesta velkojan ja velallisen välillä. Tyypillisimmillään sopimus on tehty kauppa, jossa velkoja luovuttaa kaupan kohteen ilman, että velallinen suorittaa kauppasummaa, ainakaan kokonaisuudessaan, kaupantekohetkellä. (Kuluttajaliiton velkaopas 2010; Saarnilehto 2005, 8.)

Ihmisten jokapäiväiseen elämään kuuluvat erilaiset sopimukset. Asunnon vuokraus, asuntolainan otto pankista, sähkösopeimus, kännykkä- ja internetliittymien sopimukset, auton ostaminen rahoituksella: kaikki nämä ovat sopimuksia ja velkaantumista omalla tavallaan. Velkana voidaan siis pitää kaikkea, jonka maksaminen tapahtuu myöhemmin. Velkaa voi syntyä myös muiden velvollisuuksien perusteella. Tavanomaisimmat velkaantumisen muodot ovat vahingonkorvaus-, vero- ja elatusvelvollisuus. Vahingonkorvausvelvollisuus syntyy, kun esimerkiksi tehtyä sopimusta laiminlyödään tai kun tehdään oikeudenvastainen teko. Tällöin teon kohteena olevalle syntyy velkojan oikeudet vahingonkorvaussaatavaa kohtaan. Verovelvollisuus taas liittyy moneen elämän eri osa-alueeseen; tuloista kuuluu maksaa veroa, asuntokauppoihin liittyy usein verovelvollisuus kuten perinnön saamiseenkin. Velvollisuuksien laiminlyönti aiheuttaa velkaa. Elatusvelvollisuus eli lapsen elinkustannuksiin osallistuminen elatusapua maksamalla taas kuuluu lapsen vanhemmalle, jonka luona lapsi ei asu. (Kuluttajaliiton velkaopas 2010; Saarnilehto 2005, 9.)

Velan erääntyminen on usein helppo havaita. Saatavaan on sovittu eräpäivä eikä suoritusta velkojalle ole kuulunut tähän päivään mennessä. Tämä on useimmissa sopimuksissa tavanomaisin tapa eräännyttää velka, sillä niissä yleensä sovitaan eräpäivästä. Jos eräpäivästä ei kuitenkaan ole sovittu, velka erääntyy vasta kun velkoja on ryhtynyt toimiin saatavan suhteen, eli vaatii suoritusta velalliselta. Suoritus velasta on tällöin hoidettava samana päivänä. (Karttunen jne. 2008, 256; Pönkä & Willman 2005, 20.)

Perinnässä on oleellista muistaa myös velan vanhentuminen. Jos velkoja on riittävän pitkään passiivinen, saaminen vanhentuu eikä sitä voida enää periä velalliselta. Vanhentumista säätelee laki velan vanhentumisesta. Se ei koske kaikkia saamisia. Näitä

ovat mm. verot, julkiset maksut, sakot sekä elatusavut. (Laki velan vanhentumisesta 1 §.)

Yleinen vanhentumisaika on kolme vuotta, jos vanhentumista ei ole tätä ennen katkaistu. Vanhentumisaika alkaa kulua eräpäivästä, jos se on sovittu. Jos näin ei ole, vanhentumisaika alkaa kulua kun velkoja on luovuttanut kaupan kohteen velalliselle tai muuten täyttänyt velvollisuutensa. Vahingonkorvauksessa vanhentumisaika alkaa kun virhe, vahinko tms. on havaittu. Jos vahinkoa ei ole havaittu, vanhentuminen on katkaistava kymmenen vuoden kuluessa. Jos velalle hankitaan lainvoimainen tuomio tai muu ulosotto-peruste, vanhentumisaika pitenee viiteen vuoteen. Tällöin on myös muistettava, että perusteen täytäntöönpanokelpoisuus on rajattu ulosotto-kaudessa 15 vuoteen (tai 20 vuoteen, jos velkoja on luonnollinen henkilö tai kyseessä rikosperusteinen saatava josta on tuomittu vankeutta tai yhdyskuntapalvelua). Näin ollen saatavan vaatimismahdollisuudet muuttuvat määräaikaikaisiksi jos niille hankitaan ulosotto-peruste. Pelkässä vapaaehtoisessa perinnässä ei vastaavaa määräaikaa ole. (Laki velan vanhentumisesta 4-7, 13 §; Ulosotto-kaari 24-28 §.)

Vanhentumisajan katkaisee joko vapaamuotoinen tai oikeudellinen toimi. Katkaisu tarkoittaa sitä että toimenpiteestä alkaa uusi, entisen pituinen vanhentumisaika. Useimmiten tämä tarkoittaa uutta kolmen tai viiden vuoden vanhentumisaikaa, jonka puitteissa perintää voidaan suorittaa kunnes vanhentuminen tulee uudelleen katkaista. Vapaamuotoinen katkaisu voi olla:

- osapuolten välinen sopimus maksujärjestelyistä, vakuuksista tai muista ehtojen muutoksista
- velallisen suoritus tai velan tunnustus
- velkojan vaatimus tai muistutus velasta

Oikeudellinen katkaisu taas on:

- kanteen vireillepano
- saatavaa koskeva vaatimus tuomioistuimessa tms. toimielimessä

- saatavan ilmoittaminen julkisen haasteen johdosta tai konkurssissa/muussa maksukyvyttömyysmenettelyssä
- ulosottoasian vireillepano
- kun saatava otetaan käsittelyyn sovittelumenettelyssä.

(Laki velan vanhentumisesta 10–11 §.)

3.2 Vapaaehtoinen perintä

Kun saatava on eräännytynyt, voidaan ryhtyä perintätoimiin maksusuorituksen saamiseksi. Normaalisti toimet aloitetaan vapaaehtoisella perinnällä, joka useimmiten tarkoittaa velalliselle lähetettyä maksumuistutusta tai –vaatimusta, puhelinperintää tai maksusopimusta. Vapaaehtoista perintää säätelee laki saatavien perinnästä ja sitä tulee noudattaa riippumatta siitä, periikö velkoja itse saatavaansa vai onko se annettu toimeksiantona erityisesti perintään keskittyneelle yritykselle. Laki on luonteeltaan yleislaki, jolloin sitä ei sovelleta jos muualla säädetään toisin. Tämä tarkoittaa sitä, että mikäli perintää tehdään oikeudellisesti, tätä menettelyä sääntelee oikeudenkäymiskaari perintälain sijaan. Jos taas perintä siirretään ulosoton tehtäväksi, se noudattaa ulosottokaarta. Laki on myös pakottava, sen säännöksistä ei saa poiketa velallisen vahingoksi, sitä vastoin poikkeaminen velallisen hyödyksi on mahdollista. (Rikalainen & Uitto 2008, 197.)

Perintälaki korostaa ennen kaikkea hyvän perintätavan noudattamista. Laki säätelee, ettei perinnässä saa antaa vääriä tai harhaanjohtavia tietoja maksujen laiminlyönnin seuraamuksista, ei saa aiheuttaa velalliselle kohtuuttomia tai tarpeettomia kuluja eikä haittaa ja lisäksi ei saa vaarantaa velallisen yksityisyyden suojaa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi maksuhäiriömerkinnällä ei ole luvallista ”pelotella” velallista, jos todellisuudessa perusteita maksuhäiriömerkinnälle ei ole olemassa. Perintäkulujen tulee myös pysyä kohtuullisina eikä esimerkiksi velalliselle saa lähettää useita maksumuistutuksia lyhyin väliajoin ja laskuttaa tästä ns. turhaan. Lisäksi jos velallisella on useita samanaikaisia velkoja, tulee niitä mahdollisuuksien mukaan yhdistää ja näin vähentää kuluja. Tarpeettomaksi haitaksi voidaan katsoa esimerkiksi puhelinperintä normaalista poikkeavana ajankohtana, esim. juhlapyhinä tai ilta- ja yöaikaan. Yksityisyyden suojaa taas loukataan esimerkiksi ilmoittamalla ulkopuoli-

sille maksuhäiriöistä tai jos perintää tehdään huomiota herättävällä tavalla, kuten painattamalla maksumuistutus tai maksuvaatimus kirjekuoriin. (Laki saatavien perinnästä 4§; Rikalainen & Uitto 2008, 201–203.)

Toinen merkittävä säännös laissa on määräykset perintäkulujen enimmäismääristä. Nämä määräykset koskevat ainoastaan kuluttajasaatavia. Säännöksen mukaan

- maksumuistutus saa maksaa enintään 5 euroa
- maksuvaatimus 21 euroa (jos saatavan pääoma on alle 250 euroa) tai 45 euroa (jos saatavan pääoma on yli 250 euroa)
- suoraan ulosottokelpoisen saatavan maksumuistutus (näitä ovat esim. vakuutusmaksut, verot, lääkärimaksut jne. julkisoikeudelliset maksut) enintään 12 euroa
- velallisen kanssa tehty kirjallinen maksusuunnitelma enintään 30 euroa.

Samasta saatavasta ei velalliselta kuitenkaan saa periä kuluina kuin enintään 190 euroa (jos saatavan pääoma on alle 250 euroa) tai 220 euroa (jos saatavan pääoma on yli 250 euroa). Näistä summista voidaan poiketa vain, mikäli perintä on aiheuttanut tavanomaista suuremman työmäärän. Velalliselle on tällöin esitettävä erittely perintäkuluista sekä niiden perusteista. Näin ei kuitenkaan voi menetellä jos kyseessä on suoraan ulosottokelpoinen saatava. (Laki saatavien perinnästä 10 a, 10 c §.)

Laki saatavien perinnästä määrittelee perintäkulujen suuruuden kun taas korkolaissa määrittellään kuluttajilta perittävien viivästyskoron rajat. Viivästyskorko on seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi kuin Euroopan keskuspankin määräämä viitekorko. Viivästyskorko on tällä hetkellä 8,5 % ja on voimassa vuoden 2011 loppuun. Jos näin määräytyvä korko on alempi kuin velalle eräpäivää edeltäneeltä ajalta maksettava korko, on viivästyskorko tässä tapauksessa samansuuruinen kuin eräpäivää edeltävä korko. Jos taas velka on kulutusluotto, muuta kulutushyödykettä koskeva sopimus tai sopimus asunnon ostamisesta tai vuokraamisesta itselleen tai perheenjäsenilleen, on viivästyskorkoa maksettava saman perusteen mukaan kuin ennen eräpäivää enintään 180 vuorokautta velan erääntymisestä tai siihen päivään asti kun asiasta annetaan tuomioistuimen päätös. Muussa tapauksessa viivästyskoron maksamispäivä

määritellään seuraavasti: jos eräpäivä on määritelty, koron maksamisvelvollisuus alkaa eräpäivästä. Jos eräpäivää ei ole määritelty, viivästyskorkoa on maksettava 30 päivän kuluttua siitä kun lasku/muu maksuvaatimus on esitetty velalliselle. Sama 30 päivän sääntö koskee myös vahingonkorvausvelkaa. (Korkolaki 2, 4-7, 12 §; Suomen Pankin www-sivut 2011.)

Laissa on myös muutamia kohtia, joiden määräykset koskevat ainoastaan perintätoimeksiantojen saajia eli perintätoimistoja. Tärkeimpinä niistä mainittakoon kirjallisen maksuvaatimuksen toimittaminen velalliselle. Lain mukaan maksuvaatimus on toimitettava velalliselle kirjallisesti ja siinä tulee vähintään mainita:

- velkojan nimi ja osoite
- saatavan peruste
- erittelyt saatavan pääomasta, korosta, viivästyskorosta ja perintäkuluista
- vaadittu kokonaissumma
- kenelle, milloin ja miten saatava on suoritettava
- velallisen mahdollisuus tehdä huomautuksia saatavasta, huomautuksen määräaika sekä kenelle huomautus osoitetaan.

Perintätoimistot eivät saa laittaa velkoja oikeudelliseen perintään eli hakea saataville oikeuden päätöstä ennen kuin maksuvaatimus on toimitettu velalliselle ja siinä mainitut määräajat sekä maksamiselle että huomautuksille ovat päättyneet. Vain poikkeustapauksissa voidaan menetellä toisin eli silloin kun tästä saattaisi aiheutua velkojalle oikeudenmenetyks tai kyseessä on muu painava syy. Mikäli velkoja itse suorittaa perintää, ei tätä pykälää tarvitse noudattaa. (Laki saatavien perinnästä 5–6 §.)

3.3 Oikeudellinen perintä

Kun vapaaehtoisen perinnän keinot on käytetty ja ne eivät ole tuottaneet toivottua tulosta, siirrytään yleensä oikeudellisen perinnän keinoihin. Siinä missä vapaaehtoisen perinnän tavoitteena on nimensä mukaisesti suostutella velallinen vapaaehtoisen maksusuoritukseen, oikeudellinen perintä pyrkii suorituksen saamiseen järeämmin

keinoin, viime kädessä ulosoton avulla. Oikeudellisen perinnän kaksi vaihetta ovat oikeudenkäynti ja ulosotto.

Oikeudellinen perintä alkaa haastehakemuksen laatimisella. Haastehakemuksen tekeminen katkaisee velan vanhentumisen, joten sen jättöajalla on merkitystä. Haastehakemuksen tulee olla kirjallinen ja siinä tulee ilmoittaa seuraavat asiat:

- tuomioistuimen nimi
- asianosaisten nimet ja kotipaikat sekä osoitteet johon asiaan liittyvät asiakirjat voidaan toimittaa eli prosessiosoite
- kantajan eli velkojan yksilöity vaatimus
- seikat johon vaatimus perustuu
- mahdollisuuksien mukaan todisteet
- oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus, jos sitä pidetään aiheellisena
- millä perustein ko. tuomioistuin on toimivaltainen jos se ei muutoin ilmene hakemuksesta tai sen liitteistä.

Haastehakemus tulee jättää oikealle eli toimivaltaiselle tuomioistuimelle, joka useimmiten on vastaajan eli velallisen kotipaikan mukaan määräytyvä. (Oikeudenkäymiskaari 5:2, 3 §; Rikalainen & Uitto 2008, 219.)

Laissa on määritelty poikkeukset, milloin kotipaikan tuomioistuin ei ole toimivaltainen. Tällaisia tapauksia ovat mm. asuinhuoneiston vuokraan liittyvät asiat, jolloin ne käsitellään asunnon sijaintipaikkakunnan tuomioistuimessa. Jos saatavan summa on tarkkaan määritelty eikä asia ole velkojan mielestä riittävä, voidaan oikeudenkäymiskaaren mukaan asiasta jättää suppea haastehakemus, eli todisteet voidaan jättää pois ja mainita tarvitsee ainoastaan saatavat sekä täsmällinen yksilöinti, mihin vaatimus perustuu. (Oikeudenkäymiskaari 5:2, 3 §; Rikalainen & Uitto 2008, 219.)

Haastehakemus annetaan tiedoksi velalliselle. Se voidaan tehdä postitse, mutta jos on syytä epäillä että haaste ei tällä tavoin saavuta velallista, haastemies toimittaa haasteen velalliselle, joissain tapauksissa tiedoksiannon voi tehdä myös puhelimitse. Jos

haastemieskään ei tavoita velallista, voidaan käyttää sijaistiedoksianto eli haaste annetaan tiedoksi velallisen kanssa samassa taloudessa asuvalle, 15 vuotta täyttäneelle henkilölle. Haasteessa velallista kehoitetaan vastaamaan kanteeseen määräajan kuluessa ja kertomaan kantansa; myöntääkö vai vastustaako hän kannetta sekä perusteet vastustamiselle. (Oikeudenkäymiskaari 11:1, 3, 7 §.)

Koska useimmiten velkomisasioissa asian osapuolet ovat yksimielisiä eikä varsinaista riitaa saatavien oikeellisuudesta ole, asia ratkaistaan summaarisessa eli yksinkertaistetussa menettelyssä. Jos velallinen myöntää kanteen oikeaksi, tuomioistuin antaa asiasta tuomion kantajan eli velkojan hyväksi. Jos velallinen ei vastaa haasteeseen, asia ratkaistaan yksipuolisella tuomiolla kantajan hyväksi. Jos taas velallinen eli vastaaja vastaa haasteeseen ja perusteet esittäen riitauttaa asian, asia ei enää ratkaista summaarisella menettelyllä vaan se muuttuu tavalliseksi oikeudenkäynniksi suullisine valmisteluineen ja pääkäsittelyineen. (Rikalainen & Uitto 2008, 224–229.)

Jos asian käsittely päättyy yksipuoliseen tuomioon, vastaaja veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut oikeusministeriön määrittelemän hinnaston mukaisesti. Myös tuomiolla ratkaistuissa asioissa hävinnyt osapuoli korvaa kohtuulliset oikeudenkäyntikulut vastapuolelle, eli käytännössä velallinen joutuu korvaamaan lähes poikkeuksetta asian käsittelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut. Oikeudenkäyntikulut ovat 1.1.2011 alkaen olleet seuraavat:

- 134 euroa, jos käsiteltävä asia on ollut tavanomainen ja saatavan pääoma alle 250 euroa
- 168 euroa, jos käsiteltävä asia on ollut tavanomainen ja saatavan pääoma yli 250 euroa
- 218 euroa, jos käsiteltävä asia on ollut vaativampi ja saatavan pääoma alle 250 euroa
- 258 euroa, jos käsiteltävä asia on ollut vaativampi ja saatavan pääoma yli 250 euroa

Lisäksi korvaamaan joutuu oikeudenkäyntimaksun, joka on

- 80 euroa, jos haastehakemus jne. asiakirjat on toimitettu paperisena ja tuomio toimitetaan paperilla
- 60 euroa, jos asiakirjat on toimitettu sähköisesti

Oikeudenkäyntikulujen korvaukselle voi vaatia myös viivästyskorkoa korkolain 4 §:n mukaisesti (Euroopan Keskuspankin viitekorko + 7 prosenttiyksikköä) ja se määrätään maksettavaksi, kun kuukausi on kulunut tuomion antamispäivästä. (Oikeudenkäymiskaari 1, 8 §; Oikeusministeriön www-sivut 2011.)

Yksipuolinen tuomio tai tuomio toimii ulosottoperusteena, jonka perusteella saatavia voidaan periä velalliselta ulosottoin, edellyttäen että tuomio on lainvoimainen (= tuomiosta ei ole ilmoitettu tyytymättömyyttä eikä tehty valitusta). Yksipuolinen tuomio käsitellään ulosotossa kuten lainvoimainen tuomio. (Rikalainen & Uitto 2008, 237; Ulosottokaari 2:3, 9 §.) Jotkin saatavat ovat suoraan ulosottokelpoisia ilman erillistä tuomioistuimen päätöstä. Näitä maksuja ovat verot ja muut julkiset maksut sekä julkisoikeudelliset maksut (Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 1 §). Valtioneuvoston asetuksessa säädelään näistä maksuista tarkemmin ja niitä ovat maksut joita peritään valtiolle, valtion laitokselle, kunnille/kuntayhtymille tai evankelis-luterilaisen/ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnille (Valtioneuvoston asetus verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 2 §). Suoraan ulosottokelpoisia ovat näin ollen mm. lasten päivähoitomaksut, terveyskeskusmaksut, vakuutusmaksut ja tullimaksut.

Yksityisoikeudellisia saatavia voidaan hakea ulosotosta toimittamalla hakemus ja ulosottoperuste ulosottoviranomaiselle. Hakemus voidaan toimittaa kirjallisesti tai sähköisesti. Hakemukseen tulee liittää (ja tarvittaessa toimittaa postitse) ulosottoperusteen lisäksi tarvittavat asiakirjat, kuten valtakirja (jos käytetään asiamiestä), velkakirja (mikäli sellainen velasta on tehty) jne. Suoraan ulosottokelpoisista maksuista riittää pelkkä hakemuksen toimittaminen (asiamiestä ei voida käyttää). Hakemuksesta tulee käydä ilmi hakijan yhteystiedot, vastaajan tiedot, saatavan tiedot sekä ulosottoperusteen tunnistetiedot (kuten diaari- ja päätösnumero). Vuoden 2011 kesäkuusta alkaen osa tuomioista on tullut saataville myös sähköiseen tuomiorekisteriin, joten

ulosottooperusteen toimittaminen ulosottoon postitse ei ole kaikissa tapauksissa enää välttämätöntä, viittaus sähköiseen tuomioon riittää. (Oikeusministeriön www-sivut 2011.)

Lopuksi voitaneen todeta, että perintätoimiin ryhdyttäessä on tärkeää arvioida, millaisiin toimiin saatavien suhteen on järkevää ryhtyä. Jos saatava on pieni, onko järkevää antaa sitä toimeksiantona perintäyritykselle vai pitäisikö sitä ennemmin yrittää periä itse? Myös oikeudellisen perinnän käyttöä tulee puntaroida tarkkaan varsinkin pienempien saatavien kohdalla, sillä siitä syntyy aina yllättävänkin paljon lisäkuluja, kun huomioidaan oikeudenkäyntikulut ja ulosoton maksut. Jos velallisen maksukyvyistä ajan kuluessa selviää uusia tietoja, onko järkevää hakea ulosottooperustetta saatavalle vai olisiko järkevämpää suorittaa perintää ilman oikeudellista apua (ja 15 vuoden lopullista vanhentumisaikaa)? Tällä tavalla saatavaa voidaan periä kauemmin, kunhan vanhentumisen katkaisemisesta muistaa huolehtia. Nämä ja monet muut kysymykset on tärkeää käydä läpi, jotta mahdollisimman tehokas perintä myös kustannusmielessä olisi mahdollista.

4 ULOSOTON YLEISIMMÄT PERINTÄKEINOT

Kuten edellä todettiin, velkaa pyritään ensisijaisesti perimään vapaaehtoisin keinoin. Kun siinä ei onnistuta, siirrytään oikeudellisen perinnän keinoihin, joista viimeisenä vaihtoehtona on ulosotto. Kun asiasta saadaan tuomio, se toimitetaan hakemuksineen ulosottoon, jossa ryhdytään tutkimaan eri vaihtoehtoja suorituksen saamiseksi. Kuitenkin, vaikka asia tulee vireille ulosotossa, on velallisella silti vielä mahdollisuus velan vapaaehtoiseen suorittamiseen. Kun asia tulee vireille ulosotossa, siitä lähetetään velalliselle vireilletuloilmoitus ja maksukehotus. Mikäli velallinen maksaa velkansa maksukehotuksen perusteella, ei ulosmittausta luonnollisestikaan tehdä. Lisäksi velallisella on joissakin tilanteissa mahdollista tehdä maksusuunnitelma, jonka perusteella hoitaa velkaansa ja niin kauan kuin suunnitelmaa noudatetaan, ei ulosmittauksia tehdä. Myös erityistilanteissa velalliselle voidaan myöntää maksuaikaa. Huo-

mattava osa saatavista, arvioituna jopa puolet, saadaan velallisten vapaaehtoisista maksusuorituksista. (Linna & Leppänen 2007, 18.)

Mikäli velallinen pysyy passiivisena vireilletuloilmoituksesta ja maksukehotuksesta huolimatta, asia etenee ulosmittausvaiheeseen eli ulosottomies ryhtyy tutkimaan tarkemmin, mitä ulosmittauskelpoista tuloa tai omaisuutta velallisella on. Ulosottokaarissa on määritelty ulosmittausjärjestys. Sen perusteella velalliselta ulosmitataan ensimmäiseksi raha, rahasaatava, palkka, eläke tai muu toistuvaistulo, sen jälkeen muu irtain omaisuus, sitten kiinteä omaisuus ja viimeiseksi omaisuus, jota velallinen tarvitsee vakituiseksi asunnokseen tai välttämätöntä toimeentuloa varten sekä tuotantovälineet joita käytetään liike- tai elinkeinotoiminnassa (Ulosottokaari 4:24 §). Tämän järjestyksen mukaan ulosottomies tekee ulosmittaukset; jos velalliselta kertyy riittäviä suorituksia palkasta, ei hänen omistamaansa kiinteistöön tehdä ulosmittausta. Jos sen sijaan hänellä ei ole toistuvaistuloja eikä esim. autoja omistuksessaan mutta asuinkiinteistön lisäksi omistaa muun kiinteistön, se voidaan ulosmitata. Vain jos mitään muuta omaisuutta ei havaita, voidaan ulosmittaustoimet kohdistaa esimerkiksi asuinkiinteistöön. Seuraavaksi on tarkoitus perehtyä yleisimmin käytettäviin ulosmittauskeinoihin eli toistuvaistulon ulosmittaukseen sekä huutokauppaan ja vapaaseen myyntiin.

4.1 Toistuvaistulon ulosmittaus

Toistuvaistulon ulosmittaus tarkoittaa käytännössä palkan, työeläkkeen, sairauspäivärahan, ansiosidonnainen työttömyyspäivärahan ja erilaisten toimeentulotukien ulosmittausta. Palkaksi määritellään kaikenlainen työ- tai virkasuhteessa saatu palkka, palkkio, luontoisetu tai muu etuus ja korvaus. Lisäksi provisiopalkka ja vuosilomakorvaus ovat ulosmittauskelpoista palkkaa. Palkkaan rinnastettavaksi tuloksi lasketaan muutamat etuudet ja korvaukset, kuten edellä mainitut työeläke, sairauspäiväraha jne. Lisäksi niihin lasketaan mm. tekijänoikeuskorvaukset ja apurahat. Jotkin etuudet ovat erityislainsäädännössä ulosmittauskiellossa, kuten esimerkiksi kansaneläke ja peruspäiväraha. Myös ulosottokaarissa on joitakin kiellettyjä korvauksia ja saamisia, kuten korvaukset kivusta ja särystä sekä vapaudenmenetyksestä. Toistuvaistulot ovat käytännössä tärkeimpiä ulosmittauksen kohteita ja ne ovat ulosmittaus-

järjestyksessä ensimmäisellä sijalla. (Koulu & Lindfors 2009, 257; Linna & Leppänen 2007, 232; Ulosottokaari 4:2, 19, 24 §.)

Ulosmitattava määrä lasketaan velallisen toistuvaistulojen yhteismäärästä, jota kutsutaan tulopohjaksi. Tulopohjassa huomioidaan kaikki velallisen saamat palkat ja etuudet, myös ulosmittauskelvottomat tulot kuten kansaneläke ja peruspäiväraha. Huomioimatta kuitenkin jätetään ulosottokaarella kielletyiksi mainitut korvaukset ja saamiset. Tulopohjasta vähennetään myös ennakonpidätys, työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksu. Ulosmitattava määrä lasketaan siis nettopalkasta. (Linna & Leppänen 2007, 236; Ulosottokaari 4:45 §.)

Velallinen saattaa vältellä palkan ulosmittausta ja ottaa palkkansa joko kokonaan tai suurelta osin luontoisetuina tai työskennellä huomattavasti pienemmällä palkalla. Nämä välttelykeinot on kuitenkin huomioitu ulosottolainsäädännössä hyvin. Ulosottomies voi sivuuttaa luontoisedut, mikäli niiden määrä palkasta on niin suuri, ettei säännönmukaista summaa voida ulosmitata ja järjestelyn ilmeinen syy on välttely. Myös tilanteessa, jossa velallinen saa selvästi normaalia pienempää palkkaa tai työskentelee jopa palkatta, voi ulosottomies arvioida kohtuullisen palkan määrän ja ulosmitata sen. Tässä tulee kuitenkin arvioida huomioida tilannekohtaisesti, onko kyseessä välttely vai johtuuko palkan pienuus esimerkiksi ammattitaidon puuttumisesta tai työn vähyydestä. (Linna & Leppänen 2007, 242; Ulosottokaari 4:46–47 §.)

Velallisen saamasta nettopalkasta eli tulopohjasta lasketaan ensin hänen ja perheensä toimeentulon turvaamiseksi jätettävä suojaosuus. Se on velallisen itsensä osalta tällä hetkellä 19,90 euroa päivältä ja hänen elatuksensa varassa olevan puolison (avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävä, jonka omat tulot eivät ylitä suojaosuutta), oman lapsen ja puolison lapsen osalta 7,15 euroa päivässä. Suojaosuus lasketaan seuraavaan palkan maksupäivään asti ja kuukaudessa lasketaan olevan 30 päivää. Suojaosuuden määrää tarkistetaan vuosittain. (Ulosottokaari 4:48 §.)

Määräajoin maksettavasta tulosta, eli esimerkiksi kuukausipalkasta, lasketaan suojaosuuden ylittävältä osalta ulosmitattava määrä seuraavasti:

- Jos palkka ylittää suojaosuuden mutta on enintään kaksi kertaa suojaosuus, ulosmitataan kaksi kolmasosaa suojaosuuden ylittävästä palkasta (tätä kutsutaan tulorajaulosmittaukseksi)
- Jos palkka on kaksi, mutta enintään neljä kertaa suojaosuus, ulosmitataan yksi kolmasosa
- Jos palkka on yli neljä kertaa suojaosuus, ulosmitataan vähintään yksi kolmasosa mutta enintään puolet.

Epäsäännöllisesti maksettavista tuloista voidaan ulosmitata yksi kolmasosa nettosummasta. (Ulosottokaari 49–50 §.)

Ulosottolainsäädännössä on kattavat säännökset myös poikkeaville ulosmittauksille velallisen tilanteen helpottamiseksi. Näitä keinoja ovat ulosmittausosuuden pienentäminen, ulosmittauksen lykkääminen sekä vapaakuukaudet. Jos velallisen maksukyky on oleellisesti heikentynyt esimerkiksi sairauden tai työttömyyden takia, voidaan ulosmittattavaa osuutta tuloista pienentää joko määrääjäksi tai toistaiseksi. Jos taas velallinen on ollut pitkään työttömänä ja saa työpaikan, on usein kohtuullista lykätä palkan ulosmittausta työsuhteen alkuaikana. Lykkäys voi olla enintään neljä kuukautta. Lykkäyksen edellytyksenä on, ettei maksunsaanti oleellisesti vaarannu. Sitä ei siis voida myöntää, mikäli on syytä epäillä että velallinen lopettaa työsuhteensa lykkäyksen päätyttyä. (Linna & Leppänen 2007, 257–262; Ulosottokaari 4:51–53 §.)

Ulosmittauksen pienennys ja lykkäys voidaan myöntää velallisen pyynnöstä tai viran puolesta. Vapaakuukausien tarkoituksena on helpottaa velallisen tilannetta pitkässä ulosmittauksessa. Jos ulosmittaus on jatkunut yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti vuoden ja ulosmittaus on tulorajaulosmittauksena tehty, velallisen asumis- tai muut elinkustannukset ovat korkeat suhteessa hänelle jäävään rahamäärään tai on jokin muu erityinen syy, voidaan vapaakuukausia myöntää. Ulosmittauksen oltua voimassa vuoden velalliselle annetaan viran puolesta kaksi vapaakuukautta, eli ulosmittaus keskeytetään kahden kalenterikuukauden ajaksi. Muilla perusteilla vapaakuukausia myönnetään enintään kolme vuosittain ja ne tehdään vain pyynnöstä. Velkojan tai velkojien suostumuksella velalliselle voidaan myöntää enintään kuusi vapaakuukautta vuosittain. (Linna & Leppänen 2007, 257–262; Ulosottokaari 4:51–53 §.)

Käytännössä toistuvaistulon ulosmittauksessa ulosottomies lähettää maksajalle maksukiellon. Siinä määrätään, miten ulosottoon tilitettävä määrä lasketaan ja annetaan tiedot mm. velallisen muiden tulojen ja etuuksien määrästä sekä velallisen suojaosuudesta. Maksukielto annetaan joko määräajaksi tai toistaiseksi. Toistaiseksi voimassaolevan maksukiellon ulosottomies peruuttaa kirjallisella ilmoituksella. Ulosottomies voi myös lähettää korvaavan maksukiellon uusilla tiedoilla, mikäli velallisen olosuhteet muuttuvat. Maksukieltoa on noudatettava heti ja jokaisella maksukaudella on toimitettava palkan pidätys ja tilitettävä se ulosottoon. (Linna & Leppänen 2007, 263–266, Ulosottokaari 4:56–58 §.)

4.2 Huutokauppa ja vapaa myynti

Jos velalliselta löydetään muuta omaisuutta kuin rahaa tai tuloa, eli esimerkiksi kiinteistö, on se tarpeen vaatiessa realisoitava velkojen suorituksia varten. Realisointi voi tapahtua joko ulosottomiehen toimittamana julkisena huutokauppana tai vapaana myyntinä. Vapaa myynti tarkoittaa tässä tapauksessa vapaamuotoista menettelyä myyntitavan osalta ja se voi olla yksityisen huutokaupan toimittama julkinen huutokauppa, ulosottomiehen toimittama muu myynti kuin julkinen huutokauppa tai muun yksityishenkilön toimittama myynti, esimerkiksi kiinteistövälittäjän tai velallisen itse toimittama myynti. Myyntitavan valinnan tulee perustua siihen, millä keinoilla saadaan mahdollisimman hyvä myyntitulos. Jos halutaan käyttää vapaata myyntiä, sen lain mukaiset edellytykset tulee täyttyä. Edellytyksinä ovat mm. huutokaupassa vähimmäishinnan ja alimman hyväksyttävän tarjouksen määrääminen ulosottomiehen toimesta ja että vapaa myynti tulee hyväksyttäväksi sekä velkojilla että velallisilla. (Koulu & Lindfors 2009, 293; Linna & Leppänen 2007, 415; Ulosottokaari 5:75–77 §.)

Huutokaupan valmistelu aloitetaan tutustumalla myytävään kohteeseen, jotta sen arvo voidaan määrittää tarkemmin esimerkiksi vähimmäishinnan määrittämistä varten. Omaisuuteen tutustuminen on tärkeää myös jotta ostajaehdokkaille pystytään antamaan tarvittaessa lisätietoja. Tähän voidaan tarvittaessa käyttää asiantuntija-apua. Tämän jälkeen julkaistaan huutokaupasta ilmoitus yhdessä tai useammassa paikallislehdessä sekä ilmoitetaan huutokaupasta erikseen velalliselle ja yhteisömistajalle. Jos on tarpeen, huutokauppailmoitus voidaan julkaista valtakunnallisessa sanomalehdes-

sä ja/tai internetissä. Internetilmoituksen käyttö onkin suositeltavaa, sillä se on mak-
sutonta ja on todennäköistä että ilmoitus tavoittaa useampia ostajaehdokkaista kuin
lehti-ilmoitus. Oikeusministeriön sivuilla on valtakunnallinen lista huutokaupoista.
Ilmoitus julkaistaan pääsääntöisesti viikkoa ennen huutokauppaa, mutta jos myytävä
omaisuus on arvokas, on kannattavaa laittaa ilmoitus esille aiemmin, jotta ostajaeh-
dokkailla on riittävästi aikaa kohteeseen tutustumiseen ja päätöksen tekemiseen.
(Koulu & Lindfors 2009, 296–300.)

Lisäksi jos myytävä kohde on arvokas tai kyseessä on kiinteistö, valmistelutoimiin
kuuluu kirjallisen myyntiesitteen tekeminen. Esitteessä kerrotaan olennaiset tiedot
myytävästä kohteesta, myyntiehdot (esimerkiksi alin hyväksyttävä tarjous, ostajan
maksettaviksi tulevat kulut) sekä liitteeksi laitetaan yleiset huutokauppaehdot. Val-
misteluun kuuluu myös esittelytilaisuuden järjestäminen. Esittelytilaisuus voi olla
kaikille ostajaehdokkaille yhteisesti järjestetty tai niitä voidaan pitää useita yksittäi-
siä. Omaisuus voidaan esitellä myös huutokaupan yhteydessä juuri ennen tilaisuutta;
sopivimman tavan valitseminen riippuu paljolti myytävästä kohteesta. (Koulu &
Lindfors 2009, 296–300.)

Valmisteluun liittyy myös omaisuuteen liittyvien vaateiden selvittäminen. Tämä tar-
koittaa vakuusoikeuksien jne. selvittämistä. Ennen irtaimen omaisuuden myymistä
ulosottomiehen tulee selvittää rekistereistä ja tiedusteluin panttioikeudet, kiinnitykset
ja yrityskiinnitykset, saatavan määrä jos omaisuus on vakuutena tai jos se on ehdolli-
sesti luovutettu myyjälle sekä myyntiehdot mikäli omaisuus myydään ehto säilyttäen.
Jos tiedusteluissa ja selvityksissä on ristiriitoja tai epäselvyyksiä tai jos muuten koe-
taan tarpeelliseksi, tulee ulosottomiehen järjestää asianosaiskeskustelutilaisuus, jonne
nimensä mukaisesti kutsutaan asianosaiset keskustelemaan saatavistaan. (Koulu &
Lindfors 2009, 301–305; Ulosottokaari 5: 29–33 §.)

Tilaisuus järjestetään viimeistään kaksi viikkoa ennen huutokauppaa ja sinne kutsu-
taan velallinen, mahdolliset yhteisomistajat, hakijana toimiva velkoja, kaikki tiedetyt
vakuusvelkojat sekä omaisuuden luovuttaja jos kyseessä on ehdollisesti luovutettu
omaisuus. Mikäli kaikkia asianosaisia ei tiedetä, tulee kutsu asianosaiskeskusteluun
julkaista paikallislehdessä, virallisessa lehdessä sekä kuulutusrekisterissä viimeistään
neljä viikkoa ennen tilaisuutta. Suullisen keskustelun sijasta voidaan järjestää myös

kirjallinen valvontamenettely⁷. Asianosaiskeskustelu on viimeinen mahdollisuus valvoa saataviaan, tässä yhteydessä myös valvottujen saatavien riitautus on mahdollinen ja myyntiehtoihin voidaan esittää huomautuksia. Keskustelun ja muun tarpeellisen aineiston perusteella ulosottomies ratkaisee riitautuksen ja päättää asianosaisluetteloon merkittävien saatavien määrästä. Ulosottomies voi myös viran puolesta hylätä selvästi perusteettoman valvonnan. (Koulu & Lindfors 2009, 301–305; Ulosottokaari 5: 29–33 §.)

Asianosaisluetteloon merkitään saatavat etuoikeusjärjestyksessä. Kauppahinnasta suoritetaan ensin täytäntöönpanokulut ja mahdollinen myyntimaksu ulosottokaaren mukaisesti, sen jälkeen saatavien etuoikeusjärjestys määritellään laissa velkojien maksunsaantijärjestyksessä (3, 3a, 4–5 §). Etusijalla ovat pantti- ja pidätysoikeuden alaiset saatavat, sitten yrityssaneerauksen yhteydessä syntyneet saatavat, elatusapusaatavat ja yrityskiinnityssaatavat. Tästä järjestyksestä voidaan myös poiketa velallisen ja kaikkien velkojien suostumuksella. Asianosaisluetteloon merkitään myös alin hyväksyttävä tarjous. (Koulu & Lindfors 2009, 301–305; Ulosottokaari 5: 29–33 §.)

Menettely ja valmistelu kiinteistön huutokaupassa vastaa pitkälti menettelyä irtaimen omaisuuden kanssa. Kiinteistön huutokauppa kuuluu kihlakunnanvoudin yksinomaiseen toimivaltaan, joten sitä ei suoriteta ulosottomies. Valmisteluvaiheessa tulee myös kiinteistöön kohdistuvat vaateet selvittää, eli panttioikeudet, käyttöoikeudet jne. Myös kirjaamattomat, hallintaan perustuvat oikeudet kuten vuokraoikeus tulee selvittää. (Koulu & Lindfors 2009, 313–316.)

Kiinteistön huutokauppaa edeltää aina asianosaiskeskustelu tai kirjallinen valvontamenettely. Kirjallista valvontamenettelyä voidaan käyttää, mikäli vaateet vaikuttavat selviltä ja riidattomilta. Tilaisuuden määrääjat ja sinne kutsuttavat henkilöt ovat samat kuin irtaimeen omaisuuteenkin liittyvässä tilaisuudessa. Kutsun lisäksi tulee julkaista kuulutus paikallislehdessä ja jos joku asianosaisista on jäänyt tuntemattomak-

⁷ Velkoja voi kirjallisesti ilmoittaa saatavansa.

si, tulee kuulutus julkaista myös virallisessa lehdessä sekä kuulutusrekisterissä. (Koulu & Lindfors 2009, 313–316.)

Keskustelutilaisuudessa vouti määrittelee aluksi myyntikohteen ja kertoo vaadeselvityksensä tulokset sekä jo tulleet kirjalliset valvonnat. Lisäksi hän selvittää kohteen olennaiset myyntiehdot. Tämän jälkeen paikalla olevat asianosaiset valvovat saata- vansa ja luovuttavat asiakirjat (panttikirjat, saamistodisteet jne.) voudille. Myös saatavien riitautus ja myyntiehtojen esittäminen on mahdollista tässä vaiheessa. Keskus- telusta laaditaan asianosaisluettelo, joka toimitetaan asianosaisille hyvissä ajoin en- nen huutokauppaa. Siihen merkitään saatavat ja oikeudet ulosottokaassa (5:47 §) määritellyn etuoikeusjärjestyksen mukaisesti. Sen mukaisesti etusijalla ovat täytän- töönpanokulut, sitten saatavat joiden panttivakuutena kiinteistö on, saatavat kiinni- tysten perusteella, vuokra- ja muut käyttöoikeudet ja ehdollisen luovutuksen perus- teella oleva saatava. (Koulu & Lindfors 2009, 313–316.)

Itse huutokauppanenettely toimitetaan samojen pääsääntöjen mukaan riippumatta siitä, onko kyseessä irtaimen omaisuuden vai kiinteistön myynti. Huutokauppa voi- daan järjestää esimerkiksi ulosottoviraston tiloissa tai omaisuuden sijaintipaikassa. Tilaisuuden aluksi ulosottomies kuvaa myyntikohteet ja menettelyn, eli miten tarjo- ukset esitetään, voiko maksuaikaa saada ja mitä saatavia mahdollisesti siirtyy ostajan vastuulle. (Koulu & Lindfors 2009, 307–311, 319.)

Tarjoukset esitetään nostohuutoina ja niitä voi jättää paikallaolijoiden lisäksi myös puhelimitse tai sähköisesti. Myös kirjallisten tarjousten jättäminen ennen huutokaup- paa on mahdollista. Korkein kirjallinen tarjous esitetään huutokauppatilaisuudessa korotustarjouksena sen määrän mukaisessa vaiheessa. Kirjallinen tarjous sitoo anta- jaansa ensimmäisen huutokaupan loppuun asti. Korkeinta tarjousta ei voida kuiten- kaan hyväksyä, jos se alittaa selvästi omaisuuden käyvän arvon. Omaisuutta ei myöskään voi myydä jos sen hinta ylittää vain vähän täytäntöönpanokulujen määrän eli velkojat eivät näin ollen saisi juurikaan suoritusta saatavilleen. (Koulu & Lindfors 2009, 307–311, 319.)

Jos omaisuutta ei saada myytyä, yritetään sitä uudelleen joko uudella huutokaupalla tai vapaalla myynnillä. Kun korkein tarjous hyväksytään, ostajan on maksettava

kauppahinta lähtökohtaisesti käteisellä tai pankkikortilla. Joissakin tapauksissa ulosottomies voi myöntää maksuaikaa enintään kuusi viikkoa, tällöin voidaan vaatia käsi-rahana enintään 20 % kauppasummasta. Kun kauppasumma on maksettu, ei irtaimen omaisuuden myynnistä tavallisesti tehdä kauppakirjaa, mutta pyynnöstä ulosottomies voi antaa todistuksen kaupan teosta. (Koulu & Lindfors 2009, 307–311, 319.)

Jos omaisuus halutaan myydä vapaalla myynnillä, on valmistelutoimet samankaltaiset kuin huutokaupamenettelyssä; ulosottomiehen tulee selvittää omaisuuteen kohdistuvat saatavat ja oikeudet, järjestää asianosaiskeskustelu/kirjallinen valvontamenettely (ei pakollinen irtaimen omaisuuden myynnissä) ja tehdä siihen liittyvät toimet. Jos halutaan antaa julkinen huutokauppa yksityisen tahon järjestämäksi, se voidaan tehdä vain jos omaisuus on irtainta. Huutokaupan järjestäjältä edellytetään luotettavuutta, käytännössä tämä tarkoittaa vaatimusta ammattimaisesta myyntitoiminnasta. Huutokauppa järjestetään ulosottomiehen ohjeiden ja määräysten mukaisesti ja siinä noudatetaan yleisiä huutokauppaehtoja. Pääsääntöisesti siis huutokauppa etenee, kuten edellä on kuvattu. (Koulu & Lindfors 2009, 332–334.)

Omaisuus voidaan myös myydä ulosottomiehen toimesta muulla tavalla kuin julkisella huutokaupalla. Tapoja on monia; voidaan esimerkiksi pitää kirjallinen tarjouskilpailu tai tarjota omaisuutta määrähintaan tietyille tahoille. Ulosottomies voi myydä tällä tavoin sekä irtainta omaisuutta että kiinteistöjä. Myynti edellyttää, että velallinen ja kaikki velkojat joita asia koskee, ovat antaneet hyväksyntänsä tälle myyntitavalle. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa kauppahinta kattaa kaikki saatavat ja vastaa muutenkin käypää hintaa sekä siinä tapauksessa että omaisuutta on aiemmin yritetty myydä huutokaupalla, mutta siitä ei saatu tarpeeksi korkeaa tarjousta. Vapaa myynti on sallittua siinä tapauksessa, että hinta nousee huutokaupassa hylättyä tarjousta korkeammaksi. Myynnissä noudatetaan vapaasta menettelystä huolimatta yleisiä huutokauppaehtoja ja muita ulosottokaaren määräyksiä, koska myyjätahona on viranomainen. (Koulu & Lindfors 2009, 335–337.)

Realisointi voi tapahtua myös yksityistahon suorittamalla vapaalla myynnillä. Vaihtoehtoja on monia; se voi olla kiinteistövälittäjän tai muun asiamiehen toimeksiantona tehty myynti tai velallisen itsensä suorittama myynti. Myydä voidaan tällä tavalla niin irtainta kuin kiinteääkin omaisuutta ja on hyvä vaihtoehto siksi, että myyjätahol-

la on henkilökohtainen intressi saada aikaiseksi mahdollisimman kannattava kauppa. Kaikkien velallisten ja velkojien tulee olla yksimielisiä myyntitavasta, jotta se voidaan toteuttaa ja kaikkien velkojien tulee olla tiedossa. Tässä kauppatavassa noudatetaan pääsääntöisesti asianosaisten sopimia myyntiehtoja ja muissa laeissa olevia säännöksiä, ulosottokaaresta sovelletaan ainoastaan säännöstä ostajan vastattavista saatavista ja oikeuksista. (Koulu & Lindfors 2009, 337–338.)

Vaihtoehtoja realisoinnille on siis monia, ja hyvä niin sillä myyntitilanteet ja realisoitava omaisuus vaihtelevat paljon tapauskohtaisesti. Tärkeintä on saada omaisuudelle mahdollisimman hyvä kauppahinta ja tätä kautta velalliselta mahdollisimman paljon velkoja kuitattua, kun tilanne on edennyt niin pitkälle, että näin radikaaleihin toimiin joudutaan ryhtymään.

5 CASE LOIMAA – TAUSTAA

Tässä opinnäytetyössä oli tarkoitus tutkia, millaiseksi profiloituu Varsinais-Suomen ulosottoviraston asiakkaat Loimaalla. Tutkimuksessa tarkasteltiin henkilöitä, joiden postiosoite oli Loimaan alueella ja joilla oli ulosotossa avoimia asioita aineiston keruupäivänä 30.6.2011. Tutkimus oli kokonaistutkimus, jossa kaikkien em. kriteerit täyttävien asiakkaiden tiedot tutkittiin. Tutkittavia henkilöitä oli yhteensä 871 kappaletta. Tutkimuksessa tarkastelun kohteena olivat:

- ikä
- sukupuoli
- perhetilanne (siviilisääty, lapset)
- elämäntilanne (työssä, työtön, eläkkeellä, opiskelija)
- aika ulosoton asiakkaana
- velkojen määrä
- velkojen pääasiallinen laatu.

Velallisten ikäjakautuman tarkastelua varten luotiin ikäryhmät: 18–20-vuotiaat, 21–30-vuotiaat, 31–50-vuotiaat, 51–65-vuotiaat ja yli 65-vuotiaat. Perhetilannetta kuvaamaan luotiin ryhmät ei parisuhteessa, avoliitossa, naimisissa, eronnut ja leski. Perhetilanteesta otettiin huomioon vain tutkimushetken tilanne, eli esimerkiksi aiemmin eronnut henkilö, joka asuu nykyään avoliitossa, kuuluu ainoastaan avoliitossa –ryhmään päällekkäisyyksien välttämiseksi. Myös lapsitilanne tutkittiin, onko velallisella lapsi(a) vai ei. Elämäntilannetta kuvaamaan luotiin ryhmät: työtön, työssä, eläkkeellä, opiskelija, ei tietoa. Ei tietoa –ryhmä luotiin niitä tapauksia varten, jolloin ei taustatietojen selvityksessä saatu varmuutta siitä, mikä tilanne velallisella oli tutkimushetkellä ja haluttiin välttää tulosten vääristyminen epävarmojen tilanteiden vuoksi.

Velallisena oloaika on jaettu ryhmiin sen perusteella, milloin hän on ensimmäisen kerran tullut ulosoton asiakkaaksi ja tulokset jaettiin seuraavasti: alle vuosi, 1–2 vuotta, 3–5 vuotta ja yli 5 vuotta. Tutkimus oli teknisistä syistä johtuen pakko rajata viiteen vuoteen, jolloin ulosoton Uljas-järjestelmä on otettu ensimmäisen kerran käyttöön. Järjestelmä on otettu käyttöön 1.3.2004. Vain asiat, jotka ovat tuolloin olleet velallisilla avoimina, ovat siirtyneet vanhasta järjestelmästä. Näin ollen ennen vuotta 2004 tulleista asioista ei voitu saada kokonaiskäsitystä eikä niitä ollut mielekästä sisällyttää tähän tutkimukseen.

Velkojen määrän tutkimiseksi selvitettiin niiden saldo 30.6.2011. Saldo sisälsi myös ulosoton maksut eli oli todellinen velkasaldo tuolle päivälle. Velkojen määrä ryhmiteltiin seuraavasti: alle 5 000 euroa, 5 001–15 000 euroa, 15 001–50 000 euroa, 50 001–100 000 euroa ja yli 100 000 euroa. Velkojen pääasiallisena laadun tutkimisella tarkoitetaan, minkä tyyppisiä velkoja velallisella pääasiassa oli. Velkojen ryhmät ovat: yksityisoikeudelliset, julkisoikeudelliset, elatusavut, verot ja sakot. Tämä jaottelu otettiin suoraan Uljas-järjestelmästä, koska sen katsottiin olevan tarpeeksi havainnollistava jaottelu velkatyypeille.

Yksityisoikeudelliset velat käsittävät ne asiat, joille on erikseen haettava oikeuden päätös, jotta niitä voidaan periä. Tähän ryhmään kuuluvat mm. pikavipit ja kulutusluotot ja rikosasiat. Julkisoikeudellisiin velkoihin kuuluu ne maksut, joihin ei tarvitse

hakea erikseen oikeuden päätöstä vaan ovat suoraan ulosottokelpoisia. Näitä ovat mm. vakuutusmaksut, lääkärimaksut ja lasten päivähoidotmaksut.

Tutkimuksessa tarvittava aineisto kerättiin Väestötietorekisteristä sekä ulosoton käytössä olevasta Uljas-järjestelmästä. Uljas-järjestelmä on yksi ulosoton keskeinen järjestelmä, johon tallennetaan tiedot velallisista sekä perittävistä veloista. Sieltä löytyvät myös tiedot ulosottomiesten suorittamista toimenpiteistä, kuten ulosottoselvityksistä⁸ ja ulosmittauspäätöksistä. Väestötietorekisteristä haettiin tiedot velallisten henkilökohtaisista tiedoista, kuten iästä, siviilisäädystä ja lapsista. Uljas-järjestelmästä haettiin tiedot veloista, velallisena oloajasta sekä elämäntilanteesta. Tiedot tallennettiin Excel-taulukkoon, jonka pohjalta tehtiin analyysit Statistica-ohjelmalla. Analyysit syötettiin uudelleen Excel-taulukkoon, jossa ne muokattiin julkaisukelpoisiksi tätä raporttia varten sekä tehtiin havainnollistavat grafiikat. Tämän jälkeen ne siirrettiin tähän raporttiin sekä selitettiin sanallisesti.

Tutkittava aineisto on analysoitu sekä tutkimalla frekvenssijakautumia että ristiintaulukoimalla erilaiset taustamuuttujat. Frekvenssijakautumien tutkimisella tarkoitetaan eri muuttujien jakaantumista erilaisiin luokkiin (Kuisma 2011). Tässä tutkimuksessa tällä menetelmällä on tutkittu ns. perustiedot, eli ikä- ja sukupuolijakauma, siviilisääty, lapsitilanne, elämäntilanne, velallisena oloaika, velkamäärä, velkatyyppi ja velkojen pääasiallinen laatu.

Ristiintaulukoinnilla verrataan eri muuttujia taustamuuttujan suhteen (Kuisma 2011). Tällä menetelmällä on tehty muut tämän tutkimuksen analyysit ja tehty ristiintaulukointi vertaamalla lähes kaikkia muuttujia toisiinsa. Näin on tarkoitus saada mahdollisimman kattavasti vertailtua eri asioiden vaikutusta toisiinsa ja etsiä muuttujista yhteisiä tekijöitä.

Ristiintaulukoinnin yhteydessä on mainittu myös tilastollinen merkitsevyys eli p-arvo. Tilastollinen merkitsevyys tarkoittaa tuloksissa ilmenevien virheiden todennäköisyyttä. Jos p-arvo on 0,01–0,05, on ero tilastollisesti lähes merkitsevä eli todennä-

⁸ Ulosottoselvityksessä velallisen on annettava totuudenmukaiset tiedot varoistaan, veloistaan, omaisuudestaan ja yleisestä tilanteestaan.

köisyys virheiden esiintymiselle on 1–5 %. Jos p-arvo on 0,001–0,01, on ero tilastollisesti merkitsevä eli todennäköisyys virheille on 0,1–1 %. Kun p-arvo on alle 0,001, on virheiden todennäköisyys alle 0,1 % ja ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä. (Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.)

6 TULOKSET

6.1 Perustiedot

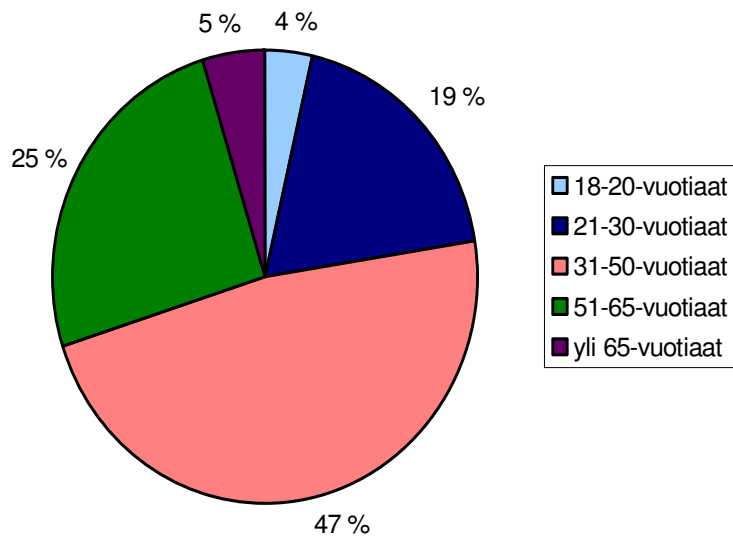
Tutkittavien henkilöiden ikä vaihteli 19 vuodesta 85 vuoteen. Tutkittavien keski-ikä oli hieman vajaa 43 vuotta (taulukko 1). Ikäryhmittäin tutkittuna (taulukko 2) selvä enemmistö (47,42 %) tutkittavista henkilöistä oli iältään 31–50-vuotiaita. Pienimmät ikäryhmät olivat 18–20-vuotiaat (3,56 %) sekä yli 65-vuotiaat (4,59 %). Vastaajista 72,79 % oli iältään 31–65-vuotiaita, joten velallisten ikää voidaan pitää keskimäärin melko korkeana.

Taulukko 1. Tutkittavien henkilöiden ikäjakauma.

Keski-ikä	Nuorin	Vanhin
42,80	19	85

Taulukko 2. Tutkittavien henkilöiden jakauma ikäryhmittäin.

	Määrä	%
18-20-vuotiaat	31	3,56
21-30-vuotiaat	166	19,06
31-50-vuotiaat	413	47,42
51-65-vuotiaat	221	25,37
yli 65-vuotiaat	40	4,59

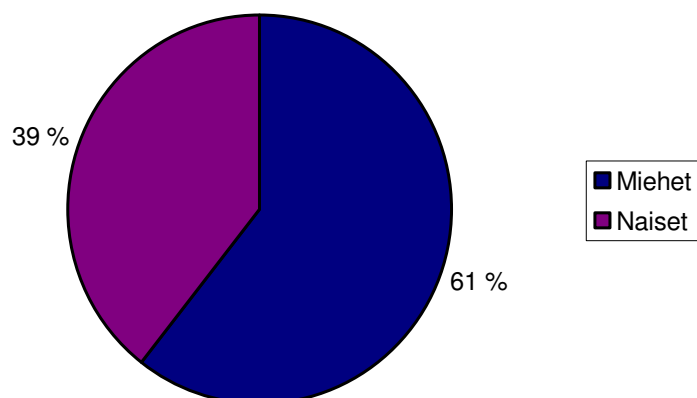

Kuvio 1. Tutkittavien henkilöiden jakauma ikäryhmittäin.

Taulukosta 3 selviää tutkittavien henkilöiden sukupuolijakauma. Heistä suurin osa (60,62 %) oli miehiä.

Taulukko 3. Tutkittavien henkilöiden sukupuolijakauma.

	Yht.	%
Miehet	528	60,62
Naiset	343	39,38

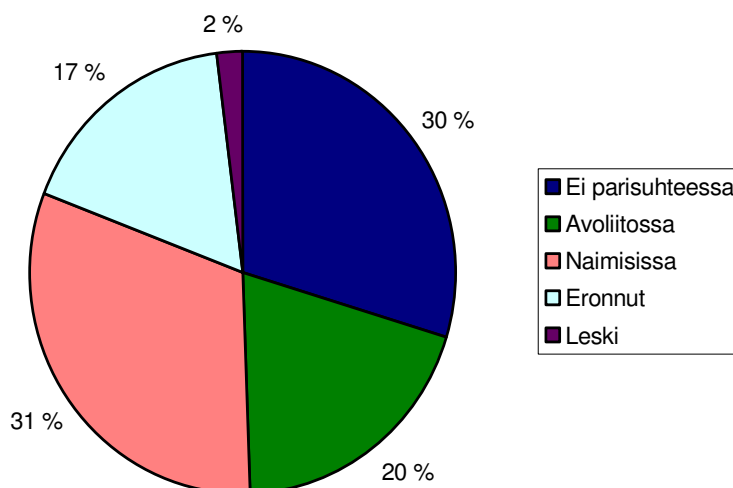

Kuvio 2. Tutkittavien henkilöiden sukupuolijakauma.

Tutkittavien siviilisäätystä tarkasteltaessa (taulukko 4) enemmistö velallisista oli naimisissa (31,46 %). Melkein yhtä paljon (29,74 %) heistä ei ollut parisuhteessa. Seuraavaksi eniten ja lähes yhtä paljon oli sekä avoliitossa eläviä (19,75 %) että avioliitosta eronneita (17,22 %).

Taulukko 4. Tutkittavien henkilöiden jakauma siviilisäädystään.

	Yht.	%
Ei parisuhteessa	259	29,74
Avoliitossa	172	19,75
Naimisissa	274	31,46
Eronnut	150	17,22
Leski	16	1,84

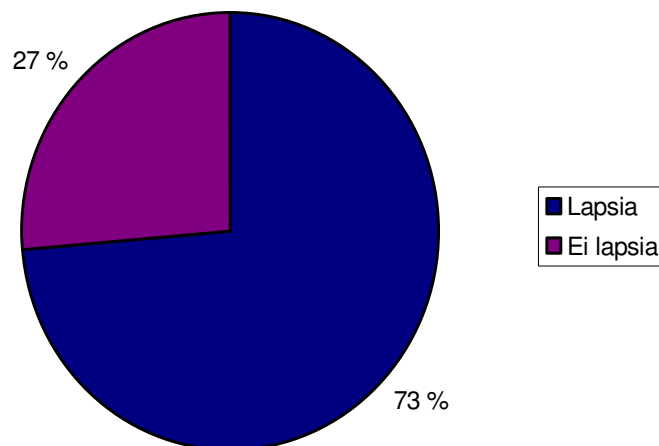

Kuvio 3. Tutkittavien henkilöiden jakauma siviilisäädystään.

Vaikka velallisten siviilisäädys vaihtelivat paljon, suurimmalla osalla (73,48 %) heistä oli kuitenkin lapsia (taulukko 5).

Taulukko 5. Tutkittavien henkilöiden lapset.

	Määrä	%
Lapsia	640	73,48
Ei lapsia	231	26,52

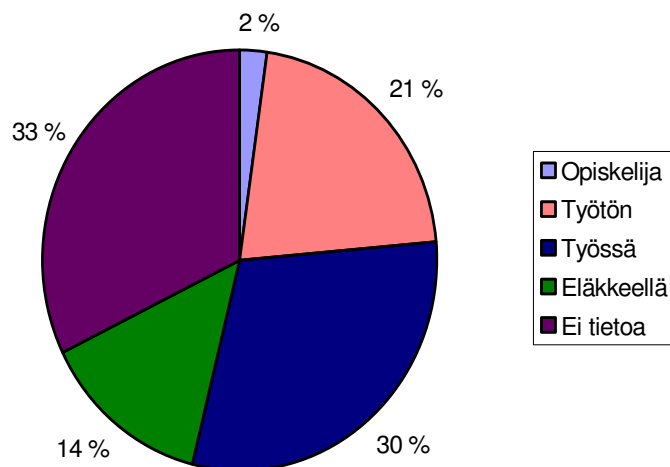

Kuvio 4. Tutkittavien henkilöiden lapset.

Myös velallisten elämäntilanteissa oli paljon vaihtelua (taulukko 6). Epäselvä tilanne oli velallisista noin kolmanneksella (32,26 %), mutta työssäkäyviä oli lähes yhtä paljon (30,42 %). Viidesosa velallisista (21,35 %) oli työttömänä.

Taulukko 6. Tutkittavien henkilöiden jakauma elämäntilanteittain.

	Yht.	%
Opiskelija	19	2,18
Työtön	186	21,35
Työssä	265	30,42
Eläkkeellä	120	13,78
Ei tietoa	281	32,26

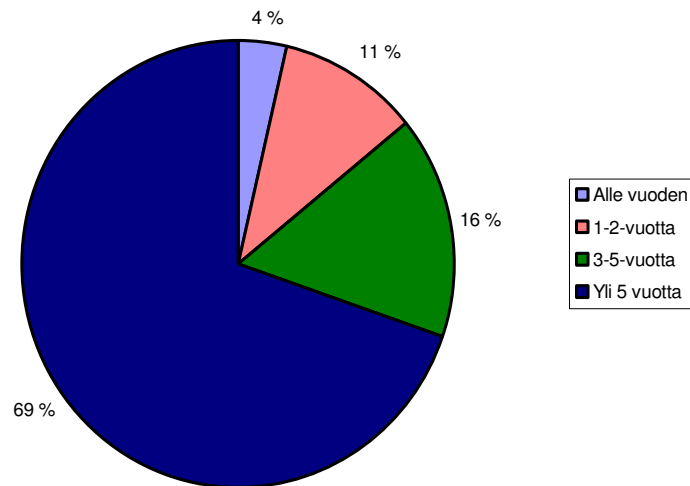

Kuvio 5. Tutkittavien henkilöiden jakauma elämäntilanteittain.

Taulukko 7 osoittaa tutkittavien henkilöiden asiakkaana oloajan. Valtaosa (69,69 %) oli ollut ulosoton asiakkaana yli 5 vuotta. Trendinä näkyy, että asiakkuudet ulosotossa ovat pitkiä, koska 85,88 % tutkittavista oli ollut asiakkaana vähintään 3 vuotta.

Taulukko 7. Tutkittavien henkilöiden asiakkaana oloaika.

	Yht.	%
Alle vuoden	31	3,56
1-2-vuotta	92	10,56
3-5-vuotta	141	16,19
Yli 5 vuotta	607	69,69

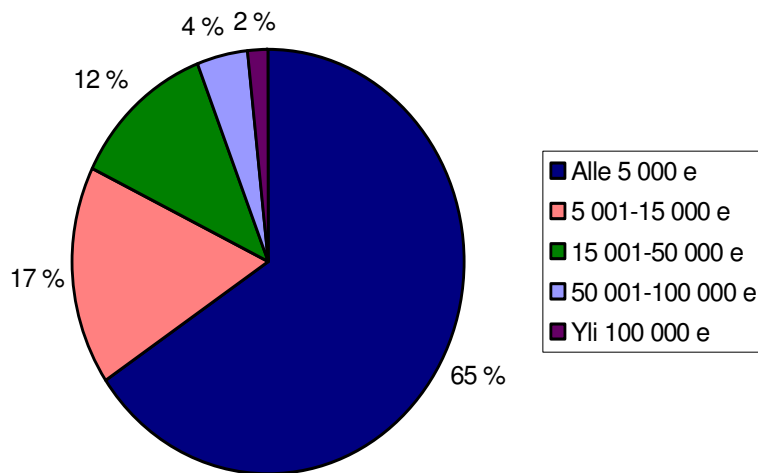
Kuvio 6. Tutkittavien henkilöiden asiakkaana oloaika.

Tutkittavien henkilöiden velkamäärissä oli suurta hajontaa. Pienin velkasumma oli 7 euroa, suurin lähes 3 miljoonaa euroa. Keskimääräinen velkamäärä oli 541,20 euroa, joka on kuitenkin melko vähän.

Tutkittaessa velkamääriä ryhmiteltyinä (taulukko 8) kaksi kolmasosaa asiakkaiden veloista olivat pieniä alle 5 000 euron velkoja. Toiseksi yleisin velkamäärä oli jotain 5 000 ja 15 000 euron väliltä. Pienellä murto-osalla (1,72 %) velkamäärät olivat erittäin suuria, yli 100 000 euroa.

Taulukko 8. Tutkittavien henkilöiden velkamäärät ryhmittäin.

	Yht.	%
Alle 5 000 e	572	65,67
5 001-15 000 e	145	16,65
15 001-50 000 e	103	11,83
50 001-100 000 e	36	4,13
Yli 100 000 e	15	1,72

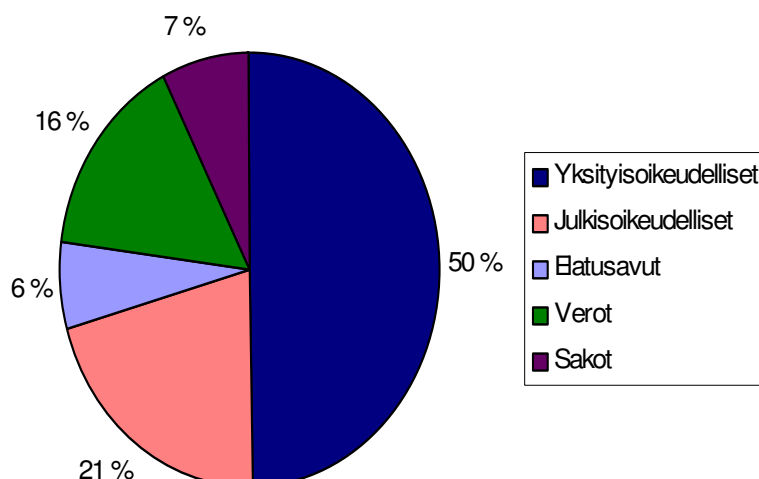

Kuvio 7. Tutkittavien henkilöiden velkamäärät ryhmittäin.

Taulukko 9 osoittaa, miten asiakkaiden velat jakaantuivat eri velkatyyppeihin. Valtaosa eli lähes puolet oli yksityisoikeudellisia velkoja, toiseksi yleisimpiä olivat julkisoikeudelliset maksut (21,01 %).

Taulukko 9. Tutkittavien henkilöiden pääasialliset velat.

	Yht.	%
Yksityisoikeudelliset	432	49,60
Julkisoikeudelliset	183	21,01
Elatusavut	55	6,31
Verot	136	15,61
Sakot	65	7,46

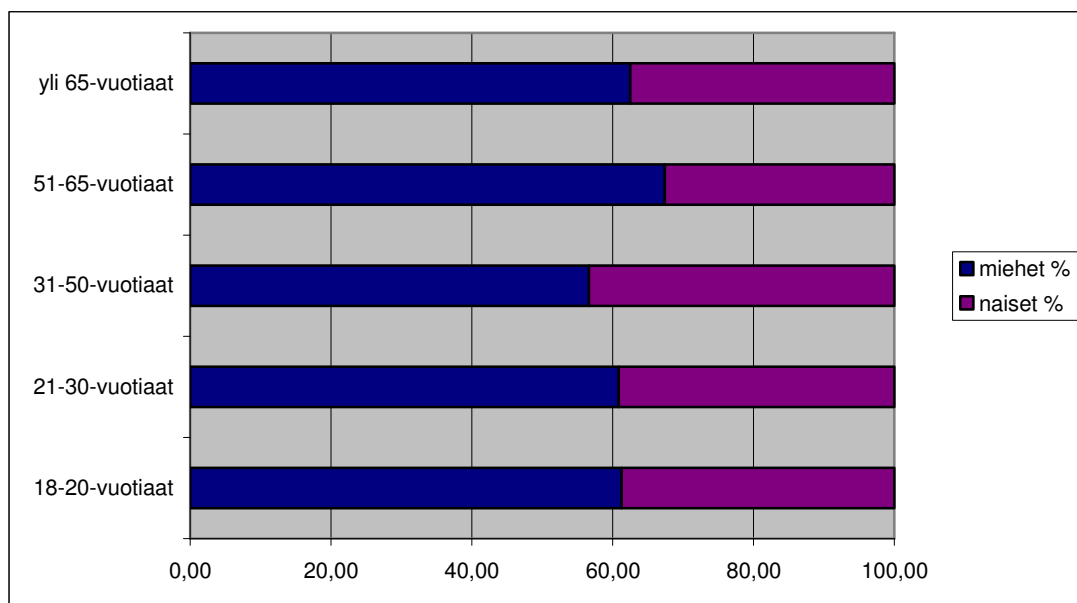
Kuvio 8. Tutkittavien henkilöiden pääasialliset velat.

6.2 Tulokset ikäryhmittäin vertailtuna

Vertailtaessa sukupuolten välisiä eroja ikäryhmittäin (taulukko 10) kaikissa ikäryhmissä miehiä oli asiakkaana enemmän kuin naisia. Suurin ero oli 51–65-vuotiaiden ryhmässä, jossa 67,42 % oli miehiä ja 32,58 % naisia. Pienin ero oli 31–50-vuotiaissa, jossa 56,66 % oli miehiä ja 43,34 % naisia. Tilastollisesti merkittäviä eroja ei havaittu ($p = 0,13251$).

Taulukko 10. Sukupuolijakauma ikäryhmittäin.

	miehet	%	naiset	%
18-20-vuotiaat	19	61,29	12	38,71
21-30-vuotiaat	101	60,84	65	39,16
31-50-vuotiaat	234	56,66	179	43,34
51-65-vuotiaat	149	67,42	72	32,58
yli 65-vuotiaat	25	62,50	15	37,50
Pearson Chi-square	7.065205	df=4	p=.13251	

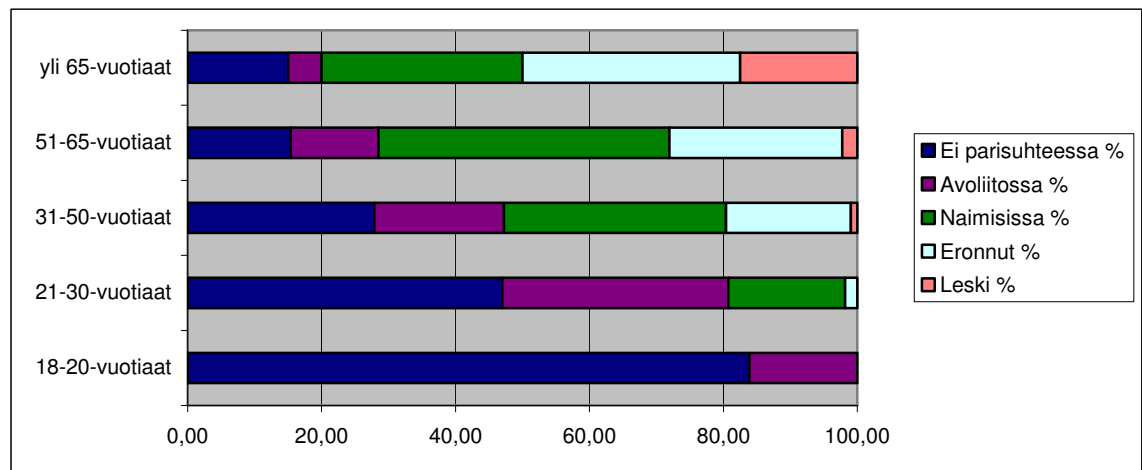

Kuvio 9. Sukupuolijakauma ikäryhmittäin.

Siviilisäätijakaumaa ikäryhmittäin tutkittaessa (taulukko 11) nuorista suurin osa (83,87 %) ei elänyt parisuhteessa, pieni osa eli avoliitossa. 21–30-vuotiaistakin suurin osa ei ollut parisuhteessa (46,99 %), heistä n. kolmasosa eli avoliitossa. Vajaa viidesosa oli naimisissa ja mukaan mahtuu myös muutama eronnut. 31–50-vuotiaista kolmasosa oli naimisissa, seuraavaksi isoin osa ei ollut parisuhteessa. Avoliitossa eläviä ja eronneita oli lähes yhtä paljon. Tässä ikäryhmässä oli myös muutama leski. 51–65-vuotiaista lähes puolet (43,44 %) oli naimisissa, neljäsosa oli eronneita. Ei parisuhteessa olevia ja avoliitossa eläviä oli lähes yhtä paljon. Yli 65-vuotiaista naimisissa olevia ja eronneita oli melkein yhtä paljon, n. kolmasosa ikäryhmästä. Seuraavaksi eniten (17,5 %) oli leskiä, minkä yleistymisen tässä ikäluokassa näkyi selvästi. Erot siviilisäädäyissä eri ikäryhmien välillä olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p = 0,0000$).

Taulukko 11. Siviilisäätijakauma ikäryhmittäin.

	Ei parisuhteessa	%	Avo-liitossa	%	Naimisissa	%	Eronnut	%	Leski	%
18-20-vuotiaat	26	83,87	5	16,13	0	0,00	0	0,00	0	0,00
21-30-vuotiaat	78	46,99	56	33,73	29	17,47	3	1,81	0	0,00
31-50-vuotiaat	115	27,85	80	19,37	137	33,17	77	18,64	4	0,97
51-65-vuotiaat	34	15,38	29	13,12	96	43,44	57	25,79	5	2,26
yli 65-vuotiaat	6	15,00	2	5,00	12	30,00	13	32,50	7	17,50
Pearson Chi-square	224.9923	df=16	p=0.0000							

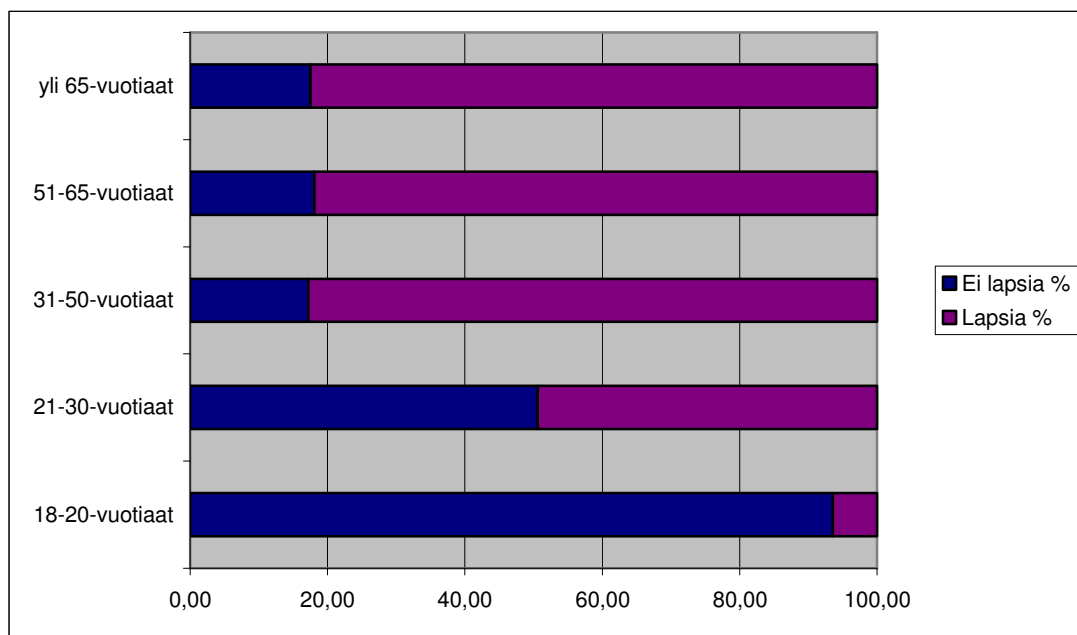

Kuvio 10. Siviilisäätijakauma ikäryhmittäin.

Lapsia tarkasteltaessa (taulukko 12) nuorista 18–20-vuotiaista vain muutamalla (6,45 %) oli lapsia, nuorista aikuisista (21–30-vuotiaista) joka toisella oli lapsia. Muissa ikäryhmissä selvällä enemmistöllä (yli 80 %) oli lapsia. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p = 0,0000$).

Taulukko 12. Lapsijakauma ikäryhmittäin.

	Ei lapsia	%	Lapsia	%
18-20-vuotiaat	29	93,55	2	6,45
21-30-vuotiaat	84	50,60	82	49,40
31-50-vuotiaat	71	17,19	342	82,81
51-65-vuotiaat	40	18,10	181	81,90
yli 65-vuotiaat	7	17,50	33	82,50
Pearson Chi-square	149.0271	df=4	p=0.0000	

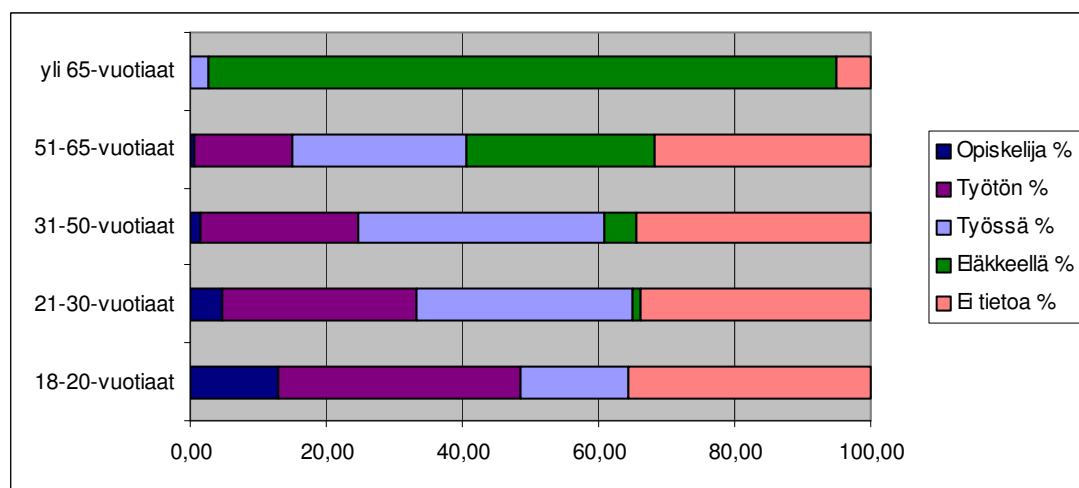

Kuvio 11 Lapsijakauma ikäryhmittäin.

Taulukossa 13 esitetään elämäntilanteet ikäryhmittäin jakautuneena. Työttömien, työssäkäyvien ja epäselvien tilanteiden osuus joka ikäluokassa (luonnollisesti yli 65-vuotiaita lukuun ottamatta) olivat melko samanlaisia. Yli 65-vuotiaista lähestulkoon kaikki olivat eläkkeellä, mutta myös nuoremmissa ikäryhmissä oli muutama eläkkeellä oleva, useimmiten luultavasti sairauksien vuoksi. Opiskelijoita mahtui myös lähes jokaiseen ikäluokkaan. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p = 0,0000$).

Taulukko 13. Elämäntilannejakauma ikäryhmittäin.

	Opiskelija	%	Työtön	%	Työssä	%	Eläkkeellä	%	Ei tietoa	%
18-20-vuotiaat	4	12,90	11	35,48	5	16,13	0	0,00	11	35,48
21-30-vuotiaat	8	4,82	47	28,31	53	31,93	2	1,20	56	33,73
31-50-vuotiaat	6	1,45	96	23,24	149	36,08	20	4,84	142	34,38
51-65-vuotiaat	1	0,45	32	14,48	57	25,79	61	27,60	70	31,67
yli 65-vuotiaat	0	0,00	0	0,00	1	2,50	37	92,50	2	5,00
Pearson Chi-square	333.5343	df=16	p=0.0000							

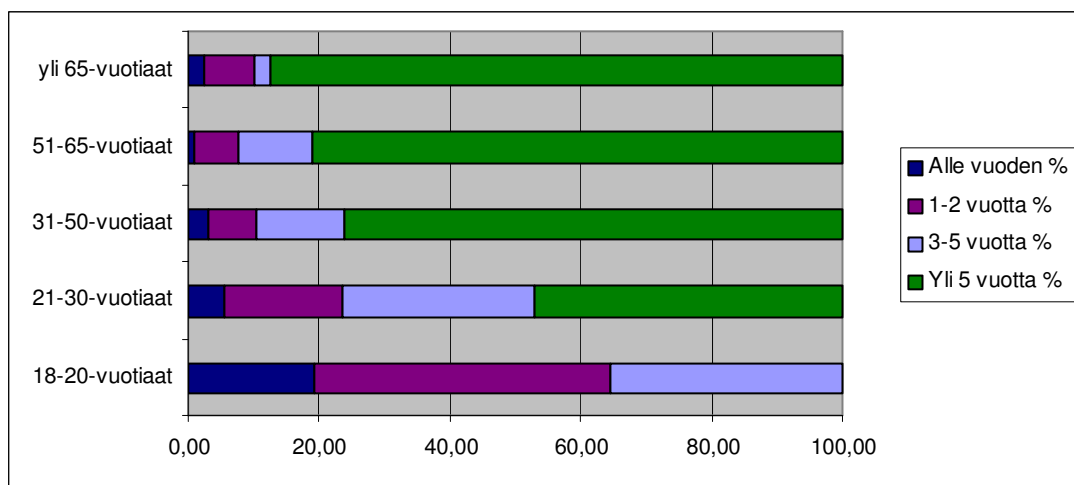

Kuvio 12. Elämäntilannejakauma ikäryhmittäin.

Tutkittaessa velallisena oloaika ikäryhmittäin (taulukko 14) oli selkeästi havaittavissa pitkien asiakkuuksien trendi. Nuorista 18–20 -vuotiaista asiakkaana oli lähes kaikki (80,67 %) olleet asiakkaina yhdestä viiteen vuotta, eli tulleet asiakkaiksi heti täysi-ikäiseksi tultuaan. Vanhempien 31–yli 65-vuotiaiden ikäryhmissä asiakkaana oloaika oli pitkä eli yli 5 vuotta keskimäärin 80 %:lla tutkituista. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p = 0,0000$).

Taulukko 14. Velallisenä oloaika ikäryhmittäin.

	Alle vuoden	%	1-2 vuotta	%	3-5 vuotta	%	yli 5 vuotta	%
18-20-vuotiaat	6	19,35	14	45,16	11	35,48	0	0,00
21-30-vuotiaat	9	5,42	30	18,07	49	29,52	78	46,99
31-50-vuotiaat	13	3,15	30	7,26	55	13,32	315	76,27
51-65-vuotiaat	2	0,90	15	6,79	25	11,31	179	81,00
yli 65-vuotiaat	1	2,50	3	7,50	1	2,50	35	87,50
Pearson Chi-square	157,2836	df=12	p=.00000					

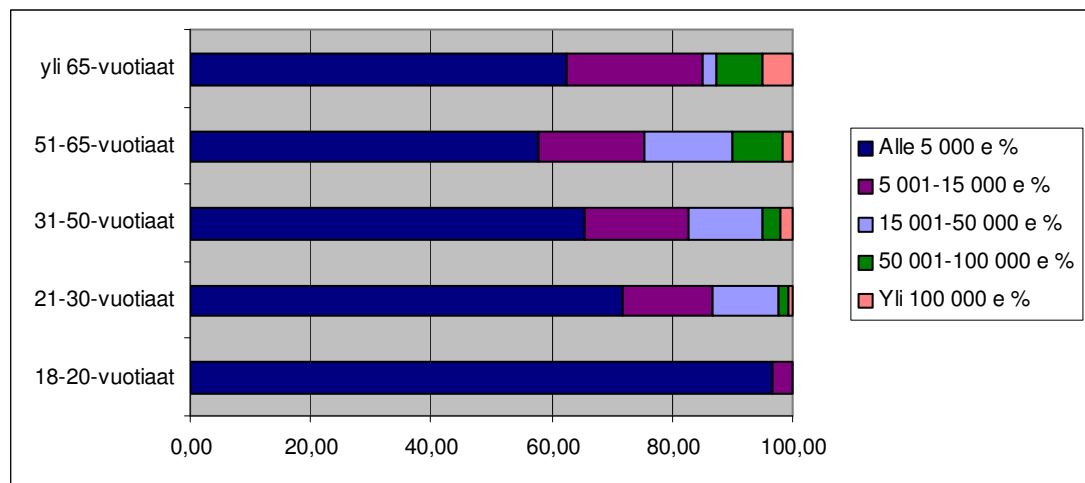

Kuvio 13. Velallisenä oloaika ikäryhmittäin.

Taulukossa 15 esitetään velkamäärät ikäryhmittäin. Alle 5 000 euron velkoja oli kaikissa ikäryhmissä selvästi eniten, 57–96 % veloista. Muuten velkamäärät olivat melko samalla tavalla jakautuneet kaikilla ikäryhmillä. Huomioitavaa oli, että määrällisesti eniten isoja yli 100 000 euron velkoja oli 31–50-vuotiailla. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p = 0,00093$).

Taulukko 15. Velkamäärät ikäryhmittäin.

	Alle 5 000 e	%	5 001- 15 000 e	%	15 001- 50 000 e	%	50 001- 100 000 e	%	Yli 100 000 e	%
18-20- vuotiaat	30	96,77	1	3,23	0	0,00	0	0,00	0	0,00
21-30- vuotiaat	119	71,69	25	15,06	18	10,84	3	1,81	1	0,60
31-50- vuotiaat	270	65,38	71	17,19	52	12,59	12	2,91	8	1,94
51-65- vuotiaat	128	57,92	39	17,65	32	14,48	18	8,14	4	1,81
yli 65- vuotiaat	25	62,50	9	22,50	1	2,50	3	7,50	2	5,00
Pearson Chi- square	39.48982	df=16	p=.00093							

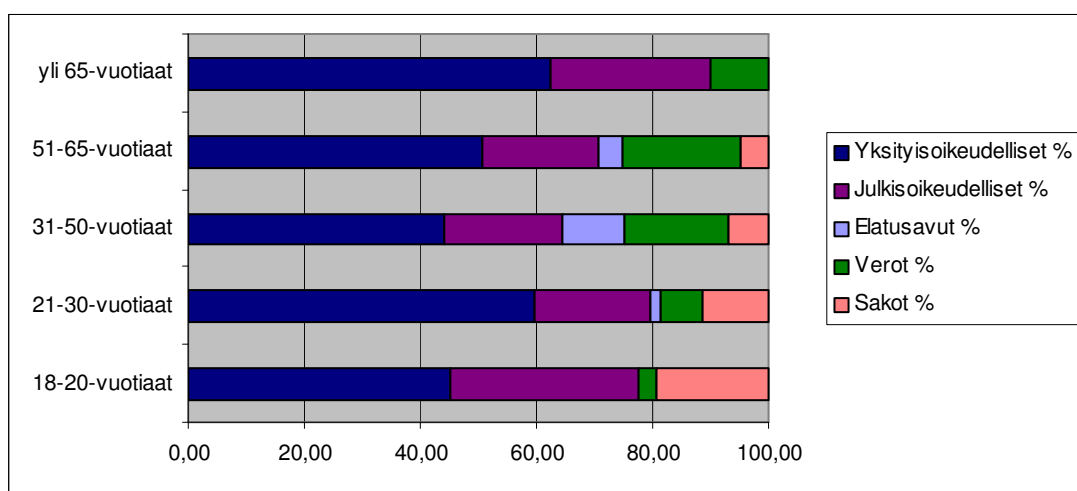

Kuvio 14. Velkamäärät ikäryhmittäin.

Velkatyyppejä ikäryhmittäin tarkasteltaessa (taulukko 16) yleisin velkatyyppi joka ikäryhmässä oli yksityisoikeudelliset velat. Nuorilla oli ryhmistä eniten sakkoja, hieman vanhemmilla taas veroja. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p = 0,00000$).

Taulukko 16. Velkatyypit ikäryhmittäin.

	Yksityis- oikeudelliset	%	Julkis- oikeudelliset	%	Elatus- avut	%	Verot	%	Sakot	%
18-20- vuotiaat	14	45,16	10	32,26	0	0,00	1	3,23	6	19,35
21-30- vuotiaat	99	59,64	33	19,88	3	1,81	12	7,23	19	11,45
31-50- vuotiaat	182	44,07	85	20,58	43	10,41	74	17,92	29	7,02
51-65- vuotiaat	112	50,68	44	19,91	9	4,07	45	20,36	11	4,98
yli 65- vuotiaat	25	62,50	11	27,50	0	0,00	4	10,00	0	0,00
Pearson Chi- square	63.18283	df=16	p=.00000							

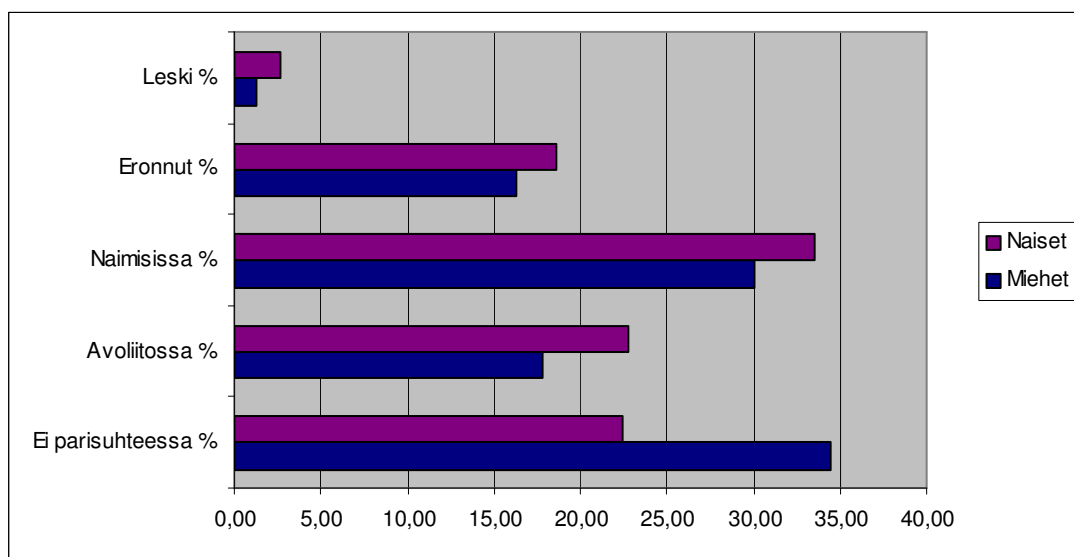
Kuvio 15. Velkatyypit ikäryhmittäin.

6.3 Tulokset sukupuolittain vertailtuna

Taulukossa 17 on esitetty tutkittavien henkilöiden siviilisäätö sukupuolittain vertailtuna. Kaikissa muissa ryhmissä tilanteet olivat melko samantyyppiset sukupuolesta riippumatta, paitsi ei parisuhteessa elävillä, joista miehiä oli selvästi enemmän (12,02 prosenttiyksikköä). Erot siviilisäädöissä olivat tilastollisesti merkitseviä ($p = 0,00299$).

Taulukko 17. Siviilisäätö sukupuolittain.

	Ei parisuhteessa	%	Avo-liitossa	%	Naimisissa	%	Eronnut	%	Leski	%
Miehet	182	34,47	94	17,80	159	30,11	86	16,29	7	1,33
Naiset	77	22,45	78	22,74	115	33,53	64	18,66	9	2,62
Pearson Chi-square	16.02744	df=4	p=.00299							

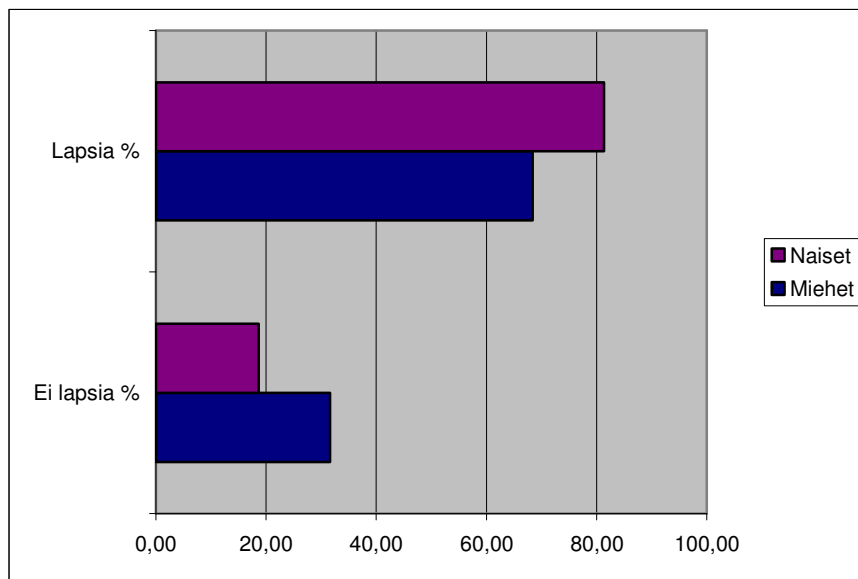

Kuvio 16. Siviilisäätö sukupuolittain.

Lapsitilannetta tutkittaessa (taulukko 18) lapsettomia miehiä oli selvästi enemmän kuin naisia, miehiä reilu kolmasosa ja naisista vajaa viidesosa oli lapsettomia. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p = 0,00002$).

Taulukko 18. Lapsitilanne sukupuolittain.

	Ei lapsia	%	Lapsia	%
Miehet	167	31,63	361	68,37
Naiset	64	18,66	279	81,34
Pearson Chi-square	17.94846	df=1	p=.00002	

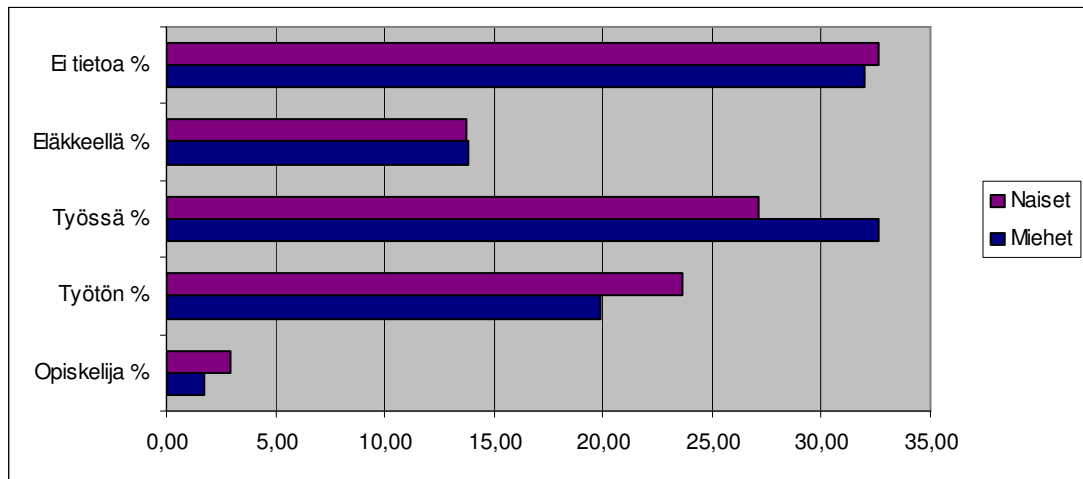

Kuvio 17. Lapsitilanne sukupuolittain.

Tutkittaessa elämäntilannetta sukupuolittain (taulukko 19) epäselvän tilanteen omaavia sekä eläkkeellä olevia oli lähes yhtä paljon sukupuolesta riippumatta. Suurin ero oli työssäkäyvissä, joita miehistä oli 32,58 % ja naisista 27,11 %. Työttömistä naisia oli enemmän kuin miehiä, ero heidän välillään oli 3,73 prosenttiyksikköä. Tilastollisesti merkittäviä eroja ei havaittu ($p = 0,30635$).

Taulukko 19. Elämäntilanne sukupuolittain.

	Opiskelija	%	Työtön	%	Työssä	%	Eläkkeellä	%	Ei tietoa	%
Miehet	9	1,70	105	19,89	172	32,58	73	13,83	169	32,01
Naiset	10	2,92	81	23,62	93	27,11	47	13,70	112	32,65
Pearson Chi-square	4.819468	df=4	p=.30635							

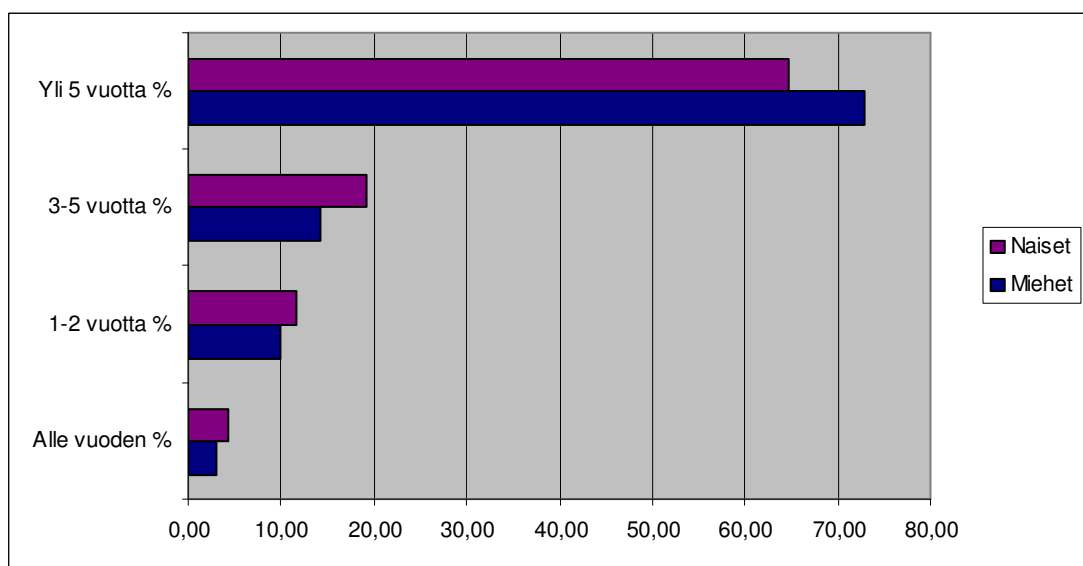

Kuvio 18. Elämäntilanne sukupuolittain.

Velallisena oloaika verrattaessa sukupuolittain (taulukko 20) pitkäaikaisvelallisista miehiä oli enemmän (72,92 %) kuin naisia (64,72 %), muissa ryhmissä naisia oli enemmistö. Tilastollisesti merkittäviä eroja ei havaittu ($p = 0,07310$).

Taulukko 20. Velallisena oloaika sukupuolittain.

	Alle vuoden	%	1-2 vuotta	%	3-5 vuotta	%	yli 5 vuotta	%
Miehet	16	3,03	52	9,85	75	14,20	385	72,92
Naiset	15	4,37	40	11,66	66	19,24	222	64,72
Pearson Chi-square	6.963167	df=3	p=.07310					

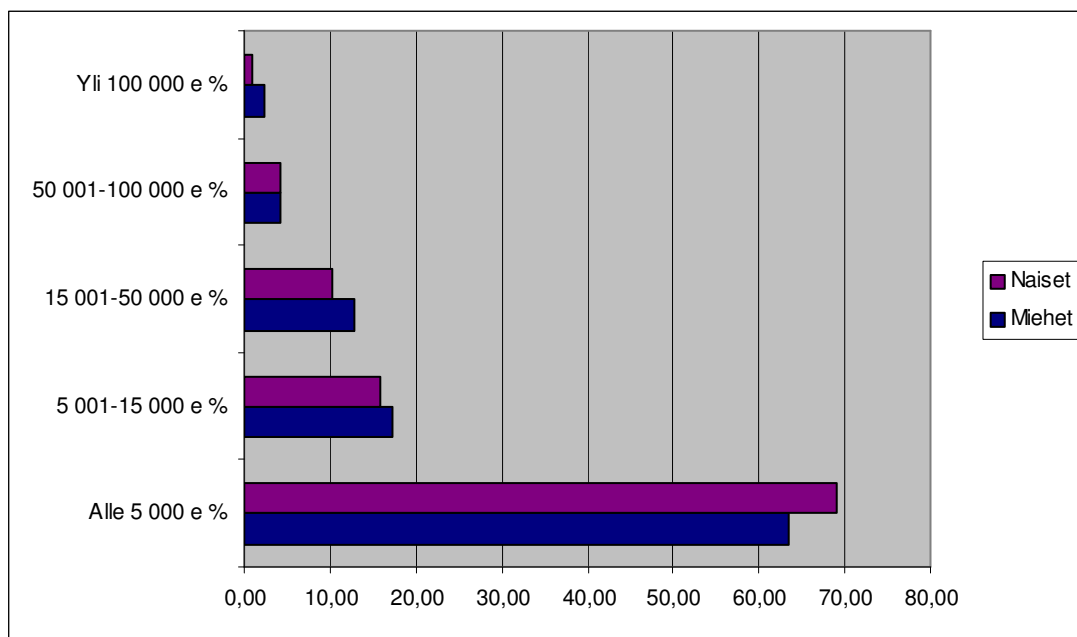

Kuvio 19. Velallisena oloaika sukupuolittain.

Verrattaessa velkamääriä sukupuolittain (taulukko 21) naisilla oli enemmän pieniä, alle 5 000 euron velkoja kuin miehillä. Kaikissa muissa velkaryhmissä miehiä oli jonkin verran naisia enemmän. Tilastollisesti merkittäviä eroja ei havaittu ($p = 0,29671$).

Taulukko 21. Velkamäärät sukupuolittain.

	Alle 5 000 e	%	5 001- 15 000 e	%	15 001- 50 000 e	%	50 001- 100 000 e	%	Yli 100 000 e	%
Miehet	335	63,45	91	17,23	68	12,88	22	4,17	12	2,27
Naiset	237	69,10	54	15,74	35	10,20	14	4,08	3	0,87
Pearson Chi-square	4.909764	df=4	p=.29671							

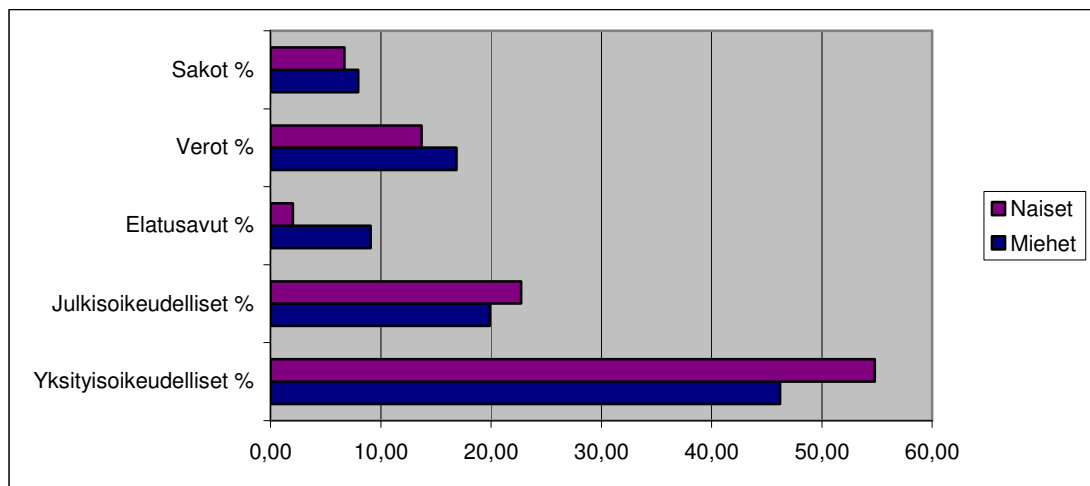

Kuvio 20. Velkamäärät sukupuolittain.

Tarkasteltaessa velkojen pääasiallista tyyppiä sukupuolittain (taulukko 22) naisilla oli miehiä enemmän sekä yksityis- että julkisoikeudellisia velkoja. Miehillä taas oli eniten sakkoja, veroja sekä elatusapuja ulosotossa. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p = 0,00020$).

Taulukko 22. Velkatyypit sukupuolittain.

	Yksityis- oikeudelliset	%	Julkis- oikeudelliset	%	Elatus- avut	%	Verot	%	Sakot	%
Miehet	244	46,21	105	19,89	48	9,09	89	16,86	42	7,95
Naiset	188	54,81	78	22,74	7	2,04	47	13,70	23	6,71
Pearson Chi-square	22.03091	df=4	p=.00020							

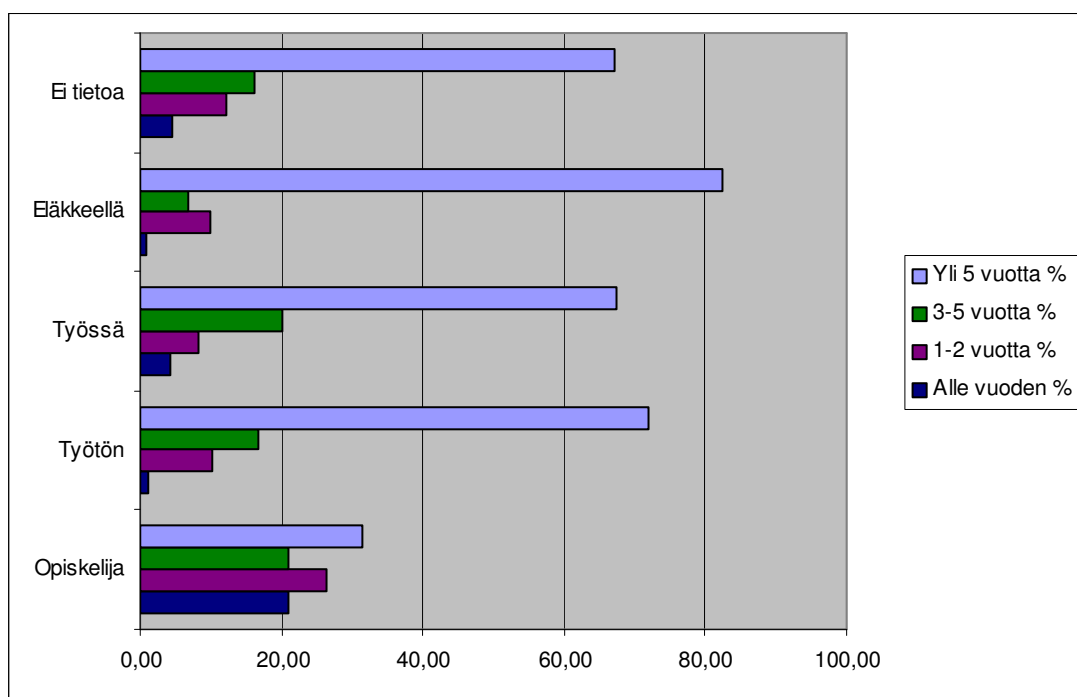
Kuvio 21. Velkatyypit sukupuolittain.

6.4 Tulokset elämäntilanteittain vertailtuna

Vertailtaessa velallisena oloaikaa elämäntilanteittain (taulukko 23) tilanne oli kaikissa ryhmissä melko samanlainen. Ainoastaan opiskelijoista suuri osa (47,37 %) oli ollut velallisena alle vuodesta kahteen vuoteen, mikä toisaalta selittyy opiskelijoiden nuorella iällä. Suurin osa heistä oli 18–20-vuotiaita eivätkä näin ollen ole voineet olla asiakkaina kovin pitkää aikaa. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p = 0,00001$).

Taulukko 23. Velallisena oloaika elämäntilanteittain.

	Alle vuoden	%	1-2 vuotta	%	3-5 vuotta	%	yli 5 vuotta	%
Opiskelija	4	21,05	5	26,32	4	21,05	6	31,58
Työtön	2	1,08	19	10,22	31	16,67	134	72,04
Työssä	11	4,15	22	8,30	53	20,00	179	67,55
Eläkkeellä	1	0,83	12	10,00	8	6,67	99	82,50
Ei tietoa	13	4,63	34	12,10	45	16,01	189	67,26
Pearson Chi-square	46.41208	df=12	p=.00001					

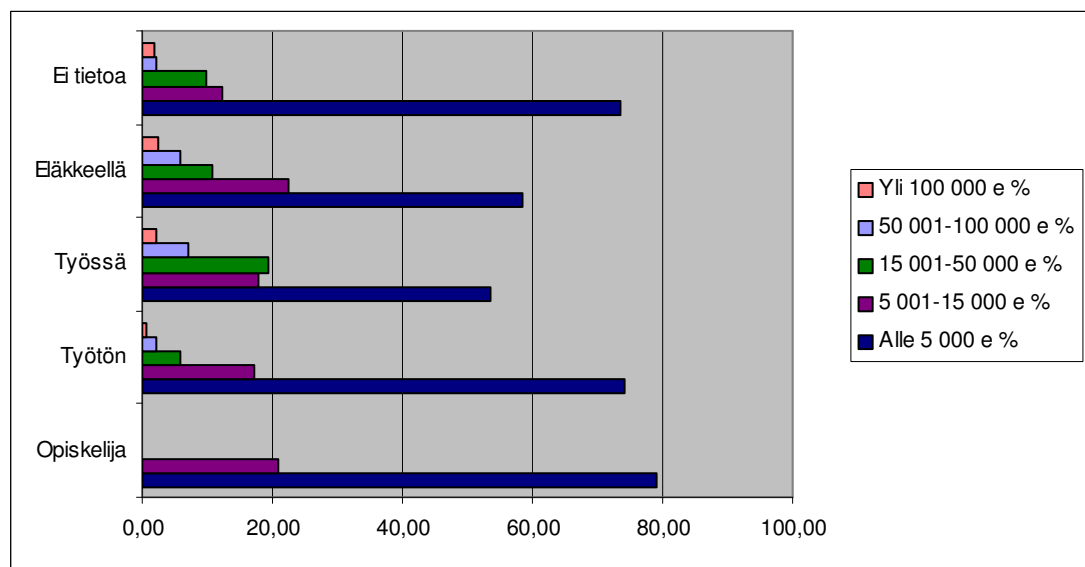

Kuvio 22. Velallisena oloaika elämäntilanteittain.

Tarkasteltaessa velkamääriä elämäntilanteittain (taulukko 24) hyvin samankaltainen tilanne jatkui. Opiskelijoilla velkamäärät olivat kaikista pienimmät, lähes 80 %:lla velat olivat alle 5 000 euroa ja loppuillakin 5 000–15 000 euroa. Muissa tapauksissa tilanne oli joka ryhmän kohdalla hyvin samanlainen ja valtaosa kaikkien elämäntilanneryhmien veloista oli pieniä, alle 5 000 euron velkoja. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p = 0,00001$).

Taulukko 24. Velkamäärät elämäntilanteittain.

	Alle 5 000 e	%	5 001- 15 000 e	%	15 001- 50 000 e	%	50 001- 100 000 e	%	Yli 100 000 e	%
Opiskelija	15	78,95	4	21,05	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Työtön	138	74,19	32	17,20	11	5,91	4	2,15	1	0,54
Työssä	142	53,58	47	17,74	51	19,25	19	7,17	6	2,26
Eläkkeellä	70	58,33	27	22,50	13	10,83	7	5,83	3	2,50
Ei tietoa	207	73,67	35	12,46	28	9,96	6	2,14	5	1,78
Pearson Chi-square	53.80429	df=16	p=.00001							

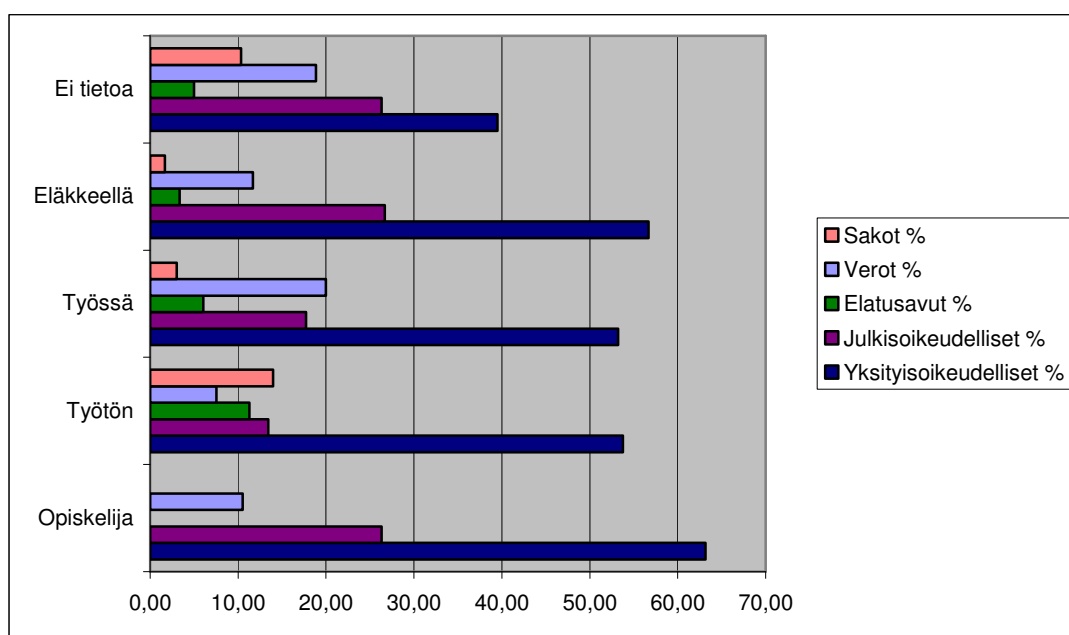

Kuvio 23. Velkamäärät elämäntilanteittain.

Velkatyypeittäin tarkasteltuna (taulukko 56) valtaosa veloista kaikissa ryhmissä oli yksityisoikeudellisia velkoja. Niitä oli ei tietoa-ryhmä poisluettuna yli puolet kaikista. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p = 0,00000$).

Taulukko 25. Velkatyypit elämäntilanteittain.

	Yksityis- oikeudelliset	%	Julkis- oikeudelliset	%	Elatus- avut	%	Verot	%	Sakot	%
Opiskelija	12	63,16	5	26,32	0	0,00	2	10,53	0	0,00
Työtön	100	53,76	25	13,44	21	11,29	14	7,53	26	13,98
Työssä	141	53,21	47	17,74	16	6,04	53	20,00	8	3,02
Eläkkeellä	68	56,67	32	26,67	4	3,33	14	11,67	2	1,67
Ei tietoa	111	39,50	74	26,33	14	4,98	53	18,86	29	10,32
Pearson Chi-square	74.29083	df=16	p=.00000							

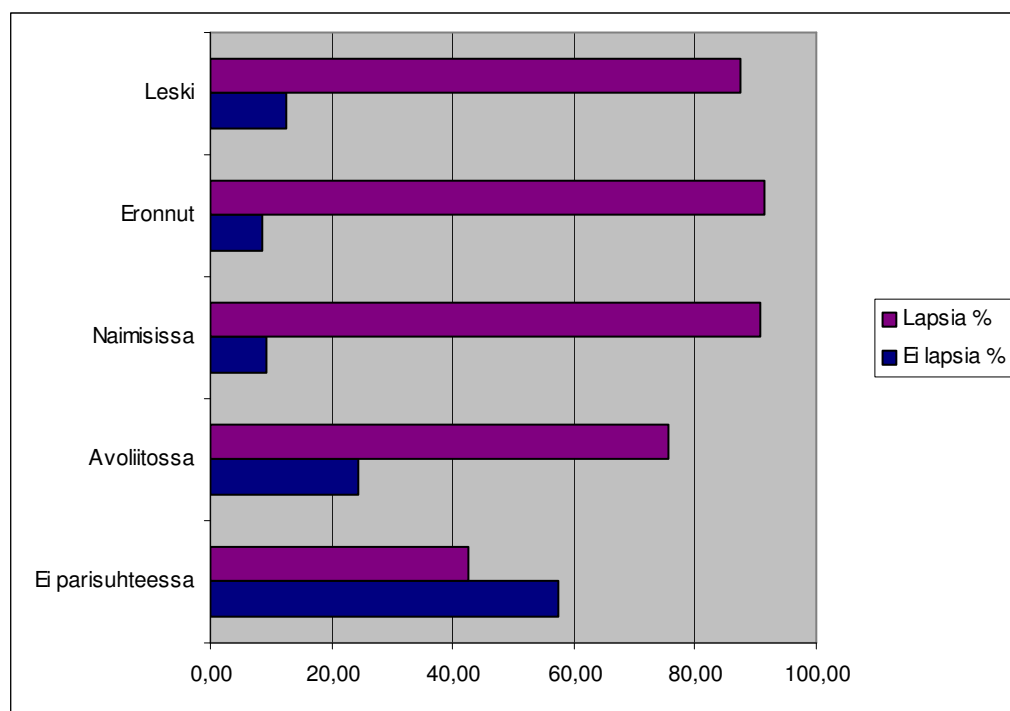

Kuvio 24. Velkatyypit elämäntilanteittain.

Tarkasteltaessa lapsitilannetta siviilisäädyyttään (taulukko 26) nähtävissä oli selvästi entisen tai nykyisen parisuhteen vaikutus lapsien tekoon. Alle puolella (42,47 %) ei parisuhteessa elävillä oli lapsia, kun taas muissa ryhmissä lapsia oli 75–91 %:lla. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p = 0,0000$).

Taulukko 26. Lapsitilanne siviilisäädyyttäin.

	Ei lapsia	%	Lapsia	%
Ei parisuhteessa	149	57,53	110	42,47
Avoliitossa	42	24,42	130	75,58
Naimisissa	25	9,12	249	90,88
Eronnut	13	8,67	137	91,33
Leski	2	12,50	14	87,50
Pearson Chi-square	196.8833	df=4	p=0.0000	

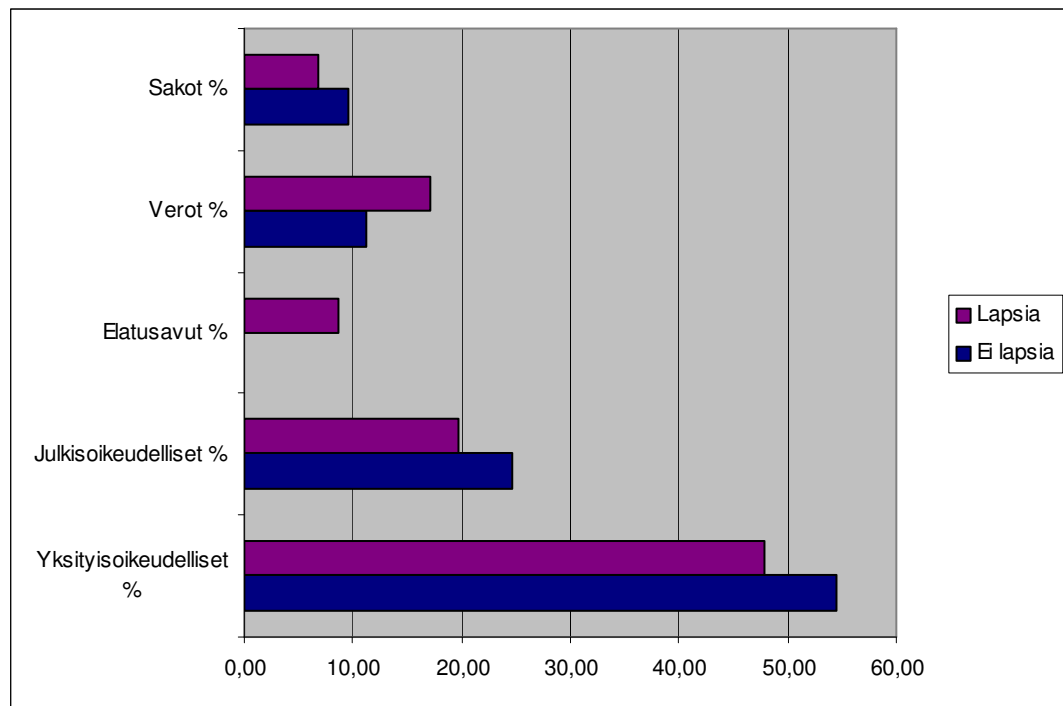

Kuvio 25 Lapsitilanne siviilisäädyyttäin.

Taulukossa 27 on tutkittuna lapsitilanteen vaikutus velkatyyppeihin. Tätä tutkittiin siksi, koska haluttiin selvittää, kuinka suurta osaa veloista näytteli elatusavut niillä joilla lapsia oli. Tutkimuksesta selviää, että elatusavut eivät näytelleet kovinkaan suurta osaa veloista, vaan niiden osuus oli melko pieni, vain 8,59 %. Ainoastaan sakkoja oli elatusapuja vähemmän niillä henkilöillä, joilla olin lapsia. Erot tässä olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p = 0,00001$).

Taulukko 27. Velkatyyppit lapsitilanteittain.

	Yksityis- oikeudelliset	%	Julkis- oikeudelliset	%	Elatus- avut	%	Verot	%	Sakot	%
Ei lapsia	126	54,55	57	24,68	0	0,00	26	11,26	22	9,52
Lapsia	306	47,81	126	19,69	55	8,59	110	17,19	43	6,72
Pearson Chi-square	29.02775	df=4	p=.00001							

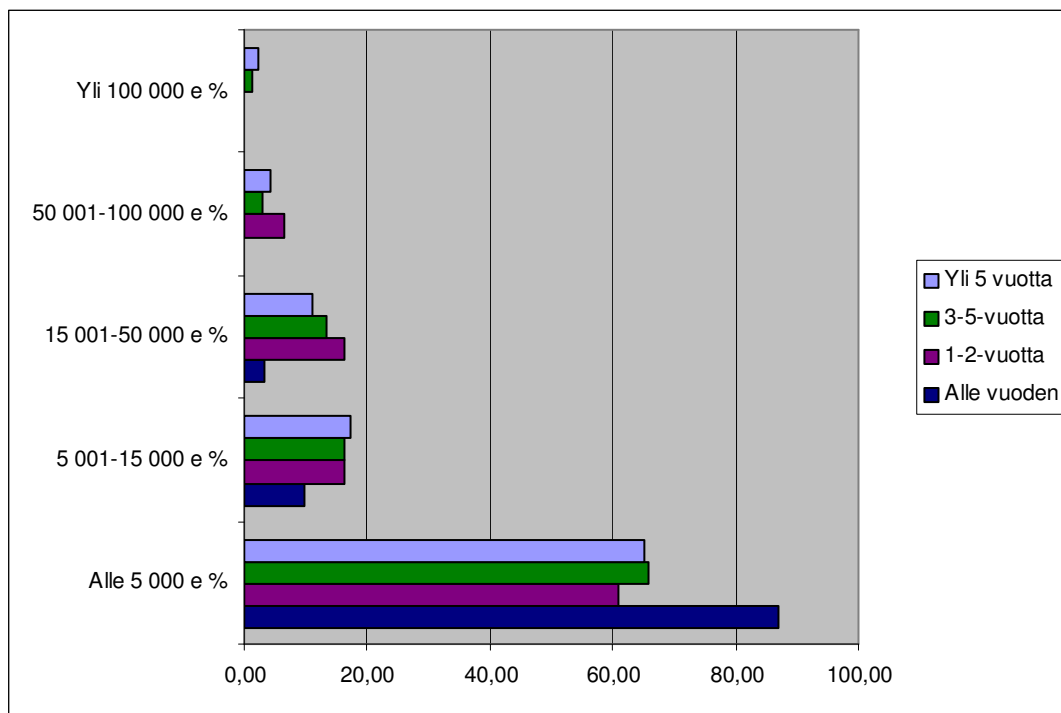
Kuvio 26. Velkatyyppit lapsitilanteittain.

6.5 Tulokset veloittain vertailtuna

Vertailtaessa velkamääriä velallisenä oloaikaan (taulukko 28) oli havaittavissa, että pieniä velkoja oli pääosin (87,10 %) vähän aikaa asiakkaina olleilla, mutta pienillä veloilla oli myös suuri osuus pidempään asiakkaina olleilla. Mitä suurempi velkamääriin mentiin, sitä pidempään niitä omistavat olivat olleet asiakkaina. Yli 100 000 euroa velkaa olevat olivat olleet pääasiassa asiakkaana yli 5 vuotta, mutta myös muutama oli kohtuullisen nopeasti eli 3–5 vuoden kuluessa kerännyt ison velkasumman taakakseen. Tilastollisesti merkittäviä eroja ei havaittu. ($p = 0,33311$).

Taulukko 28. Velkamäärät suhteessa velallisena oloaikaan.

	Alle 5 000 e	%	5 001- 15 000 e	%	15 001- 50 000 e	%	50 001- 100 000 e	%	Yli 100 000 e	%
Alle vuo- den	27	87,10	3	9,68	1	3,23	0	0,00	0	0,00
1-2 vuotta	56	60,87	15	16,30	15	16,30	6	6,52	0	0,00
3-5 vuotta	93	65,96	23	16,31	19	13,48	4	2,84	2	1,42
Yli 5 vuotta	396	65,24	104	17,13	68	11,20	26	4,28	13	2,14
Pearson Chi-square	13.51042	df=12	p=.33311							

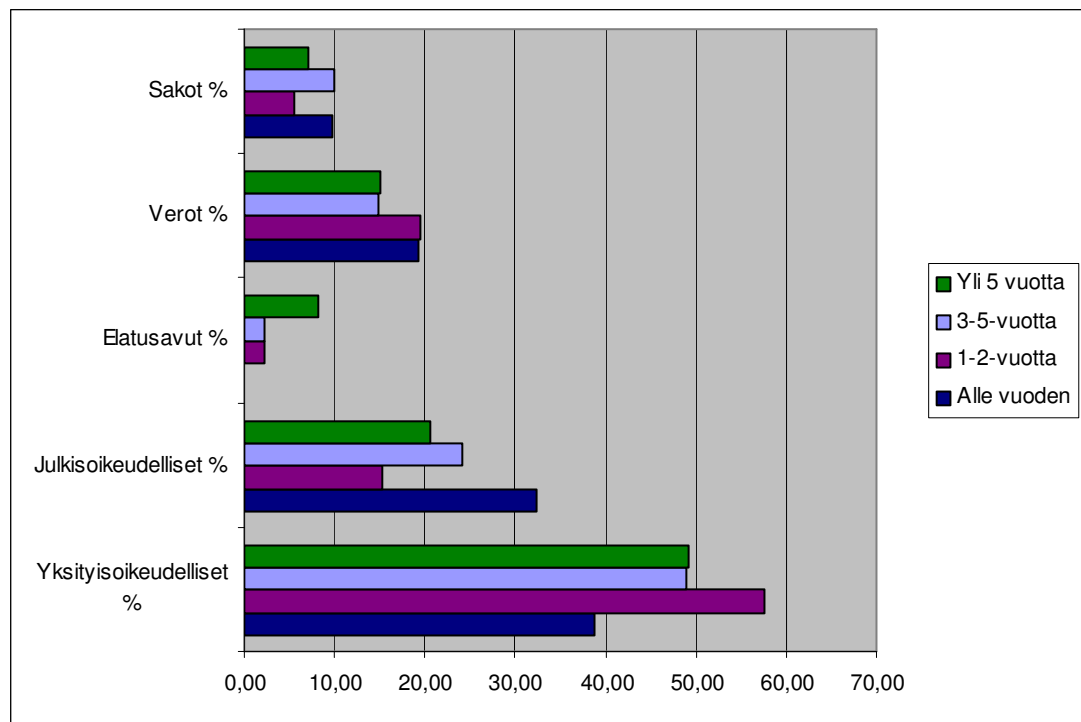

Kuvio 27. Velkamäärät suhteessa velallisena oloaikaan.

Tutkittaessa velkatyyppiä suhteessa velallisena oloaikaan (taulukko 29) oli selvää että yksityisoikeudelliset velat näyttelivät suurinta osaa kaikissa ryhmissä. Niiden osuus vaihteli 38–57 %:n välillä. Muuten tilanteet olivat melko tasaväkisiä, elatusapujen kohdalla oli havaittavissa että niitä ei ole lainkaan alle vuoden asiakkaina olleilla, vaan kaikilla oli takanaan pidempi velallishistoria. Erot olivat tilastollisesti lähes merkitseviä ($p = 0,04617$).

Taulukko 29. Velkatyypit suhteessa velallisenä oloaikaan.

	Yksityis- oikeudelliset	%	Julkis- oikeudelliset	%	Elatus- avut	%	Verot	%	Sakot	%
Alle vuo- den	12	38,71	10	32,26	0	0,00	6	19,35	3	9,68
1-2 vuotta	53	57,61	14	15,22	2	2,17	18	19,57	5	5,43
3-5 vuotta	69	48,94	34	24,11	3	2,13	21	14,89	14	9,93
Yli 5 vuotta	298	49,09	125	20,59	50	8,24	91	14,99	43	7,08
Pearson Chi-square	21.30253	df=12	p=.04617							

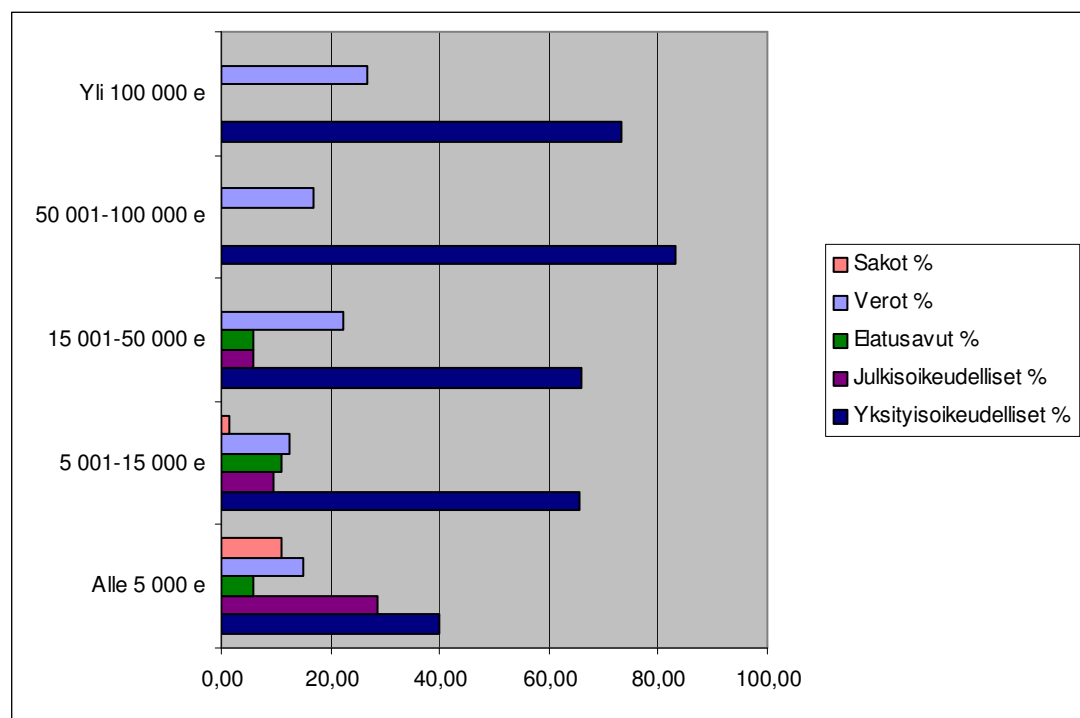
Kuvio 28. Velkatyypit suhteessa velallisenä oloaikaan.

Verrattaessa velkatyyppejä velkamääriin (taulukko 30) oli tilanteessa melkoisesti eroja. Kaikissa velkamäärissä yksityisoikeudelliset olivat pääasiallinen velkojen tyyppi. Pienemmissä, alle 15 000 euron veloissa kaikki velkatyypit olivat kohtuullisen tasaisesti edustettuina, mutta suurissa, yli 50 000 euron veloissa oli yksityisoi-

keudellisten velkojen lisäksi ainoastaan veroja. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p = 0,00000$).

Taulukko 30. Velkatyypit suhteessa velkamääriin.

	Yksityis- oikeudelliset	%	Julkis- oikeudelliset	%	Elatus- avut	%	Verot	%	Sakot	%
Alle 5 000 e	228	39,86	163	28,50	33	5,77	85	14,86	63	11,01
5 001- 15 000 e	95	65,52	14	9,66	16	11,03	18	12,41	2	1,38
15 001- 50 000 e	68	66,02	6	5,83	6	5,83	23	22,33	0	0,00
50 001- 100 000 e	30	83,33	0	0,00	0	0,00	6	16,67	0	0,00
Yli 100 000 e	11	73,33	0	0,00	0	0,00	4	26,67	0	0,00
Pearson Chi-square	122.4126	df=16	p=.00000							

Kuvio 29. Velkatyypit suhteessa velkamääriin.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Tutkimuksen perusteella ulosoton asiakkaista Loimaalla oli havaittavissa muutamia selkeitä yhtäläisyyksiä, mutta selkeää profiilia kautta linjan se ei antanut.

Tutkimuksessa nousi selkeästi esiin, että velallisten keski-ikä oli suhteellisen korkea (42,8 vuotta). Velallisista lähes puolet oli iältään 31–50-vuotiaita, joten nuorten aikuisten osuus jäi tutkimuksessa yllättävän alhaiseksi. Velallisista lähes kaksi kolmannesta oli miehiä. Siviilisäädystä eikä elämäntilanteesta ollut havaittavissa selkeitä eroja. Lapsia taas oli lähes kolmella neljästä.

Asiakkaana oloajassa oli havaittavissa selkeä pitkien asiakkuuksien trendi, 69 % oli ollut asiakkaana yli viisi vuotta. Velkojen määrissä hajonta oli suurta, mutta keskimääräinen velka jäi ehkä yllättävänkin pieneksi ollen hieman yli 500 euron luokkaa. Reilusti yli puolet veloista oli kohtuullisen pieniä, alle 5 000 euroa. Yksityisoikeudelliset velat olivat merkittävässä roolissa tarkasteltaessa velkojen pääasiallista tyyppiä, niitä oli n. puolet kaikista veloista.

Kun eri ominaisuuksia verrattiin velallisten ikäryhmiin, korostui niissä muutama seikka. Sukupuolijakautumaa ikäryhmittäin vertailtuna miehiä oli jokaisessa ikäryhmässä enemmän kuin naisia. Siviilisäätystä tutkittaessa nuorten ikäryhmien kohdalla korostui parisuhteessa elämättömyys, vanhempien kohdalla naimisissaolo ja siitä eteenpäin erot ja leskenä eläminen. Nuorilla myös lapsettomuus korostui, mitä vanhempaa ikäryhmää tarkastelee, sitä suuremmalla osalla heistä on lapsia. Elämäntilanteen kehitys seuraa ikää melko tyypillisesti, nuorissa on opiskelijoita ja työttömiä, aikuisissa työssäkäyviä ja työttömiä sekä vanhemmissa eläkeläisiä. Velallisena oloajassa on nähtävissä pitkät asiakkuudet, nuoret ovat olleet koko täysi-ikäisyysaikansa asiakkaina ja vanhemmat henkilöt lähes poikkeuksetta tutkimukseen rajatun enimmäisajan eli yli viisi vuotta. Velkamäärissä pienet velat (alle 5 000 e) ovat hallitsevina jokaisessa ikäryhmässä, samaten velkojen tyyppi on pääasiassa yksityisoikeudellisia kaikilla.

Vertailtaessa tuloksia sukupuolittain ei juurikaan merkitseviä eroja havaittu. Eri siviilisäätyihin jakautuminen ei juurikaan vaihdellut eri sukupuolien välillä eikä myöskään elämäntilanteeseen sukupuoli vaikuttanut. Lapsia naisilla oli selkeästi enemmän kuin miehillä. Naisilla hieman enemmän korostui lyhyemmät velallisena oloajat kuin miehillä, mutta velkamäärissä taasen ei juurikaan ollut eroja sukupuolten välillä. Velkatyypeissä korostui melko tyypillisesti miesten suurempi osuus elatusavuisissa, muuten määrät olivat melko tasaveroiset.

Tulokset elämäntilanteittain vertailtuna jatkoivat hyvin tyypillistä linjaa. Kaikissa ryhmissä opiskelijoita lukuun ottamatta asiakkuudet olivat pääsääntöisesti pitkiä, yli viisi vuotta. Opiskelijoiden pienempi osuus selittynee heidän nuorella iällään, he eivät ole voineet olla asiakkaita yli viittä vuotta koska eivät ole olleet niin pitkään täysi-ikäisiä. Velkamäärissä ei merkittäviä vaihteluita ollut eri elämäntilanteessa olevilla, suurin osa veloista kaikilla ryhmillä oli pieniä. Velkojen tyyppijakautuma oli myös hyvin samankaltainen kaikissa ryhmissä eikä merkittäviä eroja havaittu. Entisen tai nykyisen parisuhteen vaikutus näkyi lapsitilanteessa melko selvästi, alle puolella ei parisuhteessa elävillä oli lapsia, kun muissa ryhmissä lapsia oli vähintään 75 %:lla velallisista. Lapsilla ei taas ollut vaikutusta velkojen tyyppiin, erityisesti tarkasteltiin lapsien vaikutusta elatusapuvelkojen määrään, mutta sekään ei ollut merkittävää, vain hieman alle 9 %:lla heistä joilla oli lapsia oli elatusapuja ulosotossa.

Vertailtaessa velallisena oloaika suhteessa velkojen määrään selkänä linjana näkyi, että pienet velkamäärät näyttelevät suurta osaa veloista riippumatta siitä, miten pitkään on ollut asiakkaana. Luonnollisesti suuret velat ovat kerääntyneet pidemmän ajan saatossa. Velkojen tyyppi suhteessa velallisena oloaikaan ei tuonut esiin mitään merkitseviä eroja. Velallisena oloajasta riippumatta suurin ryhmä oli yksityisoikeudelliset velat. Kun verrattiin velkamäärää suhteessa velkatyyppiin, näkyi myös että yksityisoikeudellisia velkoja on eniten riippumatta velan suuruudesta. Ainut merkittävä ero oli julkisoikeudellisten maksujen osuudessa, joita oli pienistä (alle 5 000 e) veloista lähes kolmannes, kun velkamäärän kasvaessa niiden osuus vaihteli nolasta vähän alle kymmeneen prosenttiin.

Tutkimuksen toteutus onnistui hyvin, asetetut tavoitteet saavutettiin ja tulokset ovat luotettavat. Tässä tutkimuksessa onnistuttiin löytämään vastaukset johdannossa esi-

tettyihin kysymyksiin melko kattavasti. Ominaisuuksia tutkittaessa selkeät erot tulivat esille, eri ominaisuuksia keskenään vertailtaessa ei niinkään suuria eroja noussut esiin vaan jo aiemmin esiin tulleiden erojen linja jatkui lähes poikkeuksetta. Tästä voidaan tehdä päätelmät, että eri ominaisuuksien keskinäisellä vaikutuksella ei juurikaan ole merkitystä ulosoton asiakkuuteen nähden.

Jos tutkittujen ominaisuuksien perusteella luodaan tyypillisen loimaalaisen ulosottovelallisen profiili, hän on 31–50-vuotias mies, joka on naimisissa ja jolla on lapsia. Hän on todennäköisesti työssäkäyvä tai vaihtoehtoisesti ei ole selvityksissä antanut tarkkoja tietoja elämäntilanteestaan. Hän on ollut ulosoton asiakkaana yli viisi vuotta, velkoja hänellä on yhteensä alle 5 000 euroa ja ne ovat pääasiassa yksityisoikeudellisia maksuja.

Tutkimus perustui velallisista hankittaviin faktatietoihin, joten syventävät tiedot velallisista puuttuvat näistä tuloksista. Jos velallisista haluttaisiin saada syvällisempää tietoa, voisi tutkimusta kehittää tekemällä esimerkiksi velallishaastatteluita. Niissä voitaisiin keskittyä syvällisemmin selvittämään syitä ja seurauksia tässä kerättyjen faktatietojen taustalla ja saada näin tutkimukselle laajempi näkökulma. Myös tarkemman profiilin luominen voisi onnistua tällä tavoin paremmin. Myöskään tällä tavalla tutkimalla ei saatu selville, miten suuri osuus ulosottovelallisten veloista alussa mainitut pikavipit kattavat. Se on mielenkiintoinen ja ajankohtainen aihe ja siinä olisi varmasti aineksia myös ihan omaksi tutkimukseksi.

Varsinaisena työkaluna tämä opinnäytetyö ei juurikaan palvele ulosoton henkilökuntaa lähinnä siksi, että ulosotto on toimeenpanotaho, jolloin mahdollisuudet asioihin vaikuttamiseen ovat enää vähäiset. Sen sijaan se voisi toimia työkaluna ennaltaehkäisevää toimintaa harjoittaville tahoille, esim. velkaneuvonnalle. Sen avulla ns. riskiryhmät voitaisiin tunnistaa ja heitä yrittää auttaa entistä tehokkaammin selvittämään velkataakkansa.

LÄHTEET

- Asuntolaina –www-sivut. Viitattu 20.7.2011. <http://www.asuntolaina.org>.
- Helsingin Sanomien www-sivut. 2011. Viitattu 21.7.2011. <http://www.hs.fi>.
- Karttunen, T., Koivunen, K., Laasanen, H., Sippel, L., Uitto, T. & Valtonen, M. 2008. Juridiikan perusteet. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Korkolaki 20.8.1982/633.
- Koulu, R. & Lindfors, H. 2009. Ulosotto-oikeus. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Kuisma, P. 2011. Tutkimus- ja kehittämistaidot –kurssin teoriamateriaali.
- Lainamarkkinat –www-sivut. 2011. Viitattu 21.7.2011. <http://www.lainamarkkinat.fi>
- Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513.
- Laki velan vanhentumisesta 15.8.2003/728.
- Laki velkojien maksunsaantijärjestyksestä 30.12.1992/1578.
- Linna, T. & Leppänen, T. 2007. Ulosmittaus ja myynti. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.
- MTV3.fi Talous. 2011. Viitattu 20.7.2011. <http://www.mtv3.fi>.
- Pönkä, P. & Willman, P. 2005. Käytännön perintäopas. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Rikalainen, E. & Uitto, T. 2008. Pakkokeinot ja saatavien perintä. Helsinki: Kiinteistöalan Kustannus Oy.
- Saarnilehto, A. 2005. Pääasiat velvoitteesta. Helsinki: WSOY.
- Suomen Asiakastiedon www-sivut. 2011. Viitattu 21.7.2011. <http://www.asiakastieto.fi>.
- Suomen Kuluttajaliitto. 2010. Velkaopas. Viitattu 22.7.2011. <http://www.kuluttajaliitto.fi>.
- Suomen Pankin www-sivut. Viitattu 23.7.2011. <http://www.suomenpankki.fi>.
- Suomen Pienlainayhdistyksen www-sivut. Viitattu 21.7.2011. <http://www.pienlainayhdistys.fi>.
- Takuu-Säätiön www-sivut. Viitattu 21.7.2011. <http://www.takuu-saatio.fi>.
- Talouselämän www-sivut. Viitattu 20.7.2011. <http://www.talouselama.fi>.

Taloussanomien www-sivut. 2009. Viitattu 20.7.2011. <http://www.taloussanomat.fi>.

Taloussanomien www-sivut. 2011. Viitattu 20.7.2011. <http://www.taloussanomat.fi>.

Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto. 2011. Viitattu 20.7.2011. <http://www.stat.fi>.

Ulosottoaari 15.6.2007/705.

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 12.9.2011.

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/index.html>.